

**SOSYAL BELEDİYECİLİK: TEKİRDAĞ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ
Fırat TOKGÖZ**

**Yüksek Lisans Tezi
Maliye Anabilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr Hayriye IŞIK**

2017

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BELEDİYECİLİK: TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ

Fırat TOKGÖZ

MALİYE ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. HAYRİYE IŞIK

TEKİRDAĞ-2017

Her hakkı saklıdır.

ÖZET

Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan yeni düzen, sosyal hakların önemli ölçüde yitirilmesine neden olmuştur. Toplumdaki bireylerin, gerek sosyal ihtiyaçlarının karşılanması gerekse insani şartlarda yaşamlarını idame ettirmesi zorlaşmıştır. Siyasi idareler bu süreçte, işçi-işveren kaynaklı sorunları çözmek adına, bazı politikalar üretmiştir. İlerleyen zamanda ise bu politikaların kapsamı genişlemiş ve tüm toplumu kapsar hale gelmiştir.

1980'li yıllara gelindiğinde merkezi idareler, sosyal politikalarını, yerel yönetimler aracılığı ile yürütmeye başlamıştır. Bununla birlikte, günümüzde yerel yönetimler, sosyal politikaların uygulanmasında, önemli bir aktör haline gelmiş ve yeni bir hizmet anlayışı olan "sosyal belediyecilik" kavramının bir araştırma alanı olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu çalışmanın amacı, sosyal belediyecilik kavramının ne anlama geldiğini incelemek ve Tekirdağ büyükşehir Belediyesi'nin, sosyal belediyecilik fonksiyonlarını ne ölçüde yerine getirildiğini ortaya koymaktır. Çalışma üç ana bölümden ve bir sonuç bölümünden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde refah devleti ve sosyal politika kavramları üzerinde durulmuş ve Türkiye'de sosyal politika kavramının gelişimi incelenmiştir. İkinci bölümde, Türkiye'deki belediyelerin hukuki dayanağı incelenmiş, belediyecilik hizmetleri ele alınmış ve devamında Türkiye'deki sosyal belediyecilik anlayışı, tarihsel süreç içerisinde ele alınmıştır. Kırıkkale, Şanlıurfa, Denizli, Elazığ ve Artvin Belediyeleri sosyal belediyecilik anlayışı açısından incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik uygulamaları incelenmiştir. Sonuç bölümünde refah devleti ve sosyal belediyecilik kavramları çerçevesinde Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal hizmet ve yardımları üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Refah Devleti, Sosyal Belediyecilik, Sosyal Haklar

ABSTRACT

As a result of industrial revolution emerging new order, reason to social rights has led to the loss significantly. Meeting the needs of individuals, society and social and humanitarian conditions, ensuring it has become hard. The political authorities in this process, firstly, sourced from the employer-employee in order to solve these problems, they began to produce some policy. Over the period of time, that includes all extended the scope of the policies and have become communal.

In the 1980s, the central administrations started to implement their social policies, with local Governments. In addition, today, local governments, became an important actor in the implementation of social policies and the "social municipality" became new concept of a municipality service and new study of the concept.

The aim of this study, was to examine the meaning of the concept of social municipality and Tekirdağ municipality, the extent of these functions have been fulfilled. The study consists of three main sections and a conclusion. The first section of the study, social state and social policy concepts of clarification and development of the concept of social policy in Turkey, is tried to be examined. In the second part, Turkey was examined, in the municipalities of legal basis, municipality services are discussed and explored in the historical process of understanding social municipality in Turkey. Kırıkkale, Şanlıurfa, Denizli, Elazığ, Artvin municipalities tried to be examined in terms of understanding the social municipality. The third part is Tekirdağ metropolitan municipality social municipality applications is tried to be examined. Conclusion within the framework of the concept of social State and social municipality Tekirdağ metropolitan municipality social services and its rend assistance is tried to be examined.

Key words: Welfare State, Social Municipality, Social Rights

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM SOSYAL POLİTİKA VE REFAH DEVLETİ.....	3
1.1. SOSYAL POLİTİKA	3
1.1.1. Sosyal Politika Kavramı	3
1.1.2. Sosyal Politikaların Kapsamı.....	4
1.1.3. Sosyal Politika Alanı	6
1.1.4. Sosyal Politikaların Tarihsel Gelişimi	6
1.1.4.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönem.....	7
1.1.4.2. Sanayi Devrimi Dönemi.....	8
1.1.4.3. Sanayi Devrimi Sonrası Dönem.....	9
1.2. REFAH DEVLETİ	10
1.2.1. Sosyal Politikaların Üreticisi Olarak Devlet Kavramı.....	10
1.2.1.1 Devletın Oluşum Süreci Üzerine Yaklaşımlar.....	11
1.2.2. Refah Devleti Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci	12
1.2.3. Refah Devleti Modelleri	14
1.3. TÜRKİYE’DE REFAH DEVLETİ VE SOSYAL POLİTİKA	15
1.3.1. Türkiye’de Sosyal Politikaların Yürütülmesinde Rol Alan Kurumlar	16

1.3.1.1. Merkezi Yönetim	16
1.3.1.2. Yerel Yönetimler.....	17
1.3.2. Tarihsel Süreç	20
1.3.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	20
1.3.2.2. Cumhuriyet Dönemi.....	21
İKİNCİ BÖLÜM	
TÜRKİYE’DE BELEDİYE KAVRAMI VE SOSYAL	
BELEDİyecİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	29
2.1. BİR YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYELER	29
2.1.1. Subsidiarite (Hizmette Yerellik) İlkesi	30
2.1.2. Hukuki Dayanağı	31
2.1.2.1. 1982 Anayasa’ında Belediyeler.....	31
2.1.2.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda Belediyeler.....	33
2.1.2.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu	34
2.2. TÜRKİYE’DE BELEDİYELECİLİK.....	34
2.2.1. Türkiye'de Cumhuriyet Öncesi Dönemde Belediyecilik	35
2.2.2. Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik	37
2.3. SOSYAL BELEDİyecİLİK	40
2.3.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı	41
2.3.2. Sosyal Belediyecilik Kavramının Gelişimi.....	42
2.4. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİyecİLİK.....	44
2.4.1. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Kavramının Gelişimi.....	44
2.4.1.1. 1930 – 1950 Dönemi.....	44
2.4.1.2. 1950 – 1970 Dönemi.....	45
2.4.1.3. 1980 – 1990 Dönemi.....	45
2.4.1.4. 1990 Sonrası Dönem.....	46

2.4.2. Yasal Düzenlemelerle Sosyal Belediyecilik	46
2.4.2.1. 1580 Sayılı Belediye Kanunu	47
2.4.2.2. 5272 Sayılı Belediye Kanunu	49
2.4.2.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu	50
2.4.2.4. 5393 Sayılı Belediye Kanunu	51
2.4.3. Türkiye'de Bazı Belediyelerde Sosyal Belediyecilik Uygulama Örnekleri	52
2.4.3.1. Kırıkkale Belediyesi.....	53
2.4.3.2. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi.....	55
2.4.3.3. Denizli Büyükşehir Belediyesi.....	58
2.4.3.4. Elazığ Belediyesi.....	60
2.4.3.5. Artvin Belediyesi	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

3.1. TEKİRDAĞ'IN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	64
3.2. TEKİRDAĞ'IN COĞRAFİ KONUMU, İDARİ VE SOSYO-EKONOMİK YAPISI	65
3.2.1. Coğrafi Konum	65
3.2.2. İdari ve Sosyo-Ekonomik Yapısı.....	65
3.2.3. Tekirdağ'ın Öne Çıkan Özellikleri.....	66
3.3. TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARINI GERÇEKLEŞTİREN BİRİMLER	67
3.3.1. Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı.....	68
3.3.1.1. Kültür Şube Müdürlüğü	69
3.3.1.2. Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü.....	70

3.3.1.3. Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü.....	71
3.3.2 Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	73
3.3.2.1 Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü.....	75
3.3.2.2. Aile ve Toplum Şube Müdürlüğü	76
3.4. TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI	77
3.4.1 Sosyal Hizmet ve Yardımlar.....	77
3.4.1.1 Ayni ve Nakdi Yardımlar.....	77
3.4.1.2. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri.....	78
3.4.1.3. Ramazan Ayı İftar Yemekleri	80
3.4.1.4. Spor Kulüplerine Yönelik Yardımlar.....	80
3.4.2. Eğitim, Kültür ve Sanat Faaliyetleri	81
3.4.2.1 Kültürel Faaliyetler	81
3.4.2.2 Eğitim Faaliyetleri.....	82
IV. SONUÇ YERİNE.....	84
KAYNAKÇA	86

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Yaşlılık Aylığı Kapsamından Yararlananlar (1977-2015)	23
Tablo 2: Sosyal Koruma Harcamalarının GSYH' ya Oranı (%) (2008-2015) ...	25
Tablo 3 : Türlerine Göre Sosyal Koruma Gelirlerinin Dağılımı (2012-2015)	27
Tablo 4: Belediyeler ile ilgili düzenlemeler	39
Tablo 5: Türkiye'de Yıllara Göre Belediye Sayısı (1927-2016)	40
Tablo 6: Tekirdağ'ın Cinsiyete ve Yıllara göre Nüfusu.....	66
Tablo 7 : 2015 yılı Yardıma Muhtaç Engellilere Yönelik Hedeflenen ve Gerçekleştirilen Yardımlar	79
Tablo 8 : Hedeflenen ve Gerçekleşen Sportif Hizmetler	80
Tablo 9: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Eğitim Alanındaki Faaliyetleri (2015)	83

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sabit Fiyatlarla (1998), Sosyal Koruma Harcaması ve GSYH (2008=100).....	25
Şekil 2 : Türlerine Göre Sosyal Koruma Yardımları, 2012	26
Şekil 3 : Tekirdağ B.Ş.B.' de Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Gerçekleştiren Birimler	67

KISALTMALAR

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
Bkz.	: Bakınız
B.Ş.B	: Büyükşehir Belediyesi
GSYH	: Gayrisafı Yurtiçi Hâsıla
İSKEP	: İstihdam için Koordinasyon ve Eğitim Projesi
İ.Ö.	: İslamiyet'ten Önce
KIYAD	: Kırıkkale Sosyal Yardım Derneği
M.	: Madde
MİGM	: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
M.Ö.	: Milattan Önce
S.	: Sayfa
SYDT	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik
SYDTF	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Vakfı
TBB	: Türkiye Belediyeler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TBV	: Türkiye Bilişim Vakfı
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TEMEK	: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursu
TŞBB	: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TL	: Türk Lirası
TÜSİAD	: Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği
Vb.	: Ve Benzeri
Yy.	: Yüz Yıl

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Toplumun sosyal refahını ilgilendiren ve sosyal alanda yapılan düzenlemelerin eski tarihlere dayandığı bilinmektedir. Bugünkü anlamda, sosyal politikaların temelini ise sanayi devrimi ile birlikte ortaya çıkan işçi-işveren sınıfı arasındaki sorunları ortadan kaldırmaya yönelik yapılan düzenlemelere dayandığı ifade edilmektedir. Dar anlamda sosyal politikaları ifade eden bu düzenlemeler, ilerleyen zamanda, tüm toplumu kapsayacak politikalar olarak yerini geniş anlamda sosyal politikalara bırakmıştır.

II. Dünya savaşı ile benimsenmeye başlanan refah devleti anlayışı, sosyal politika alanına farklı yaklaşımlar getirerek, sosyal politikaları, yakın dönemler itibariyle, gelirin yeniden dağılımı, sosyal adalet ve eşitliğin sağlanması gibi konuları da kapsayan bir kavram haline getirmiştir. Bu dönemden itibaren sosyal politikaların alanının, neredeyse sosyal refahı etkileyen her şeyi içerisine alacak kadar genişlediği ve genişlemeye devam ettiği söylenebilir.

80'li yıllar itibariyle dünyada merkeziyetçi devlet anlayışı etkisini yitirmeye başlamış, sosyal hizmet ve yardım gereksinimlerinin karşılanması, sivil toplum kuruluşları, gönüllüler ve yerel yönetim birimleri tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır. Sosyal devletler, ellerindeki sosyal yetkileri, yerinden yönetimin güç kazanmasıyla yerel yönetimler eliyle kullanmaya başlamışlardır. Bununla birlikte, seçilmiş yerel yönetim biriminden olan belediyeler, sosyal yardım ve hizmetlerin yerine getirilmesinde büyük rol üstlenmeye başlamış ve "sosyal belediyeçilik" kavramının önem kazanmasını sağlamışlardır.

Sosyal belediyeçilik kavramı içerisinde, yardıma muhtaç bireylere yardım etmekten, kültürel organizasyonlara kadar birçok alan bulunmaktadır ancak belirtmek gerekir ki kavramın genişliği siyasi erkin koyduğu sınırlar çerçevesinde

gerçekleşecektir. Sosyal politika kavramının alanı ne kadar geniş olursa olsun uygulandığı alanla sınırlı kalacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı; betimsel tarama yöntemi kullanarak, bir yerel yönetim birimi olan Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kavramı çerçevesinde gerçekleştirdiği hizmet ve yardımları incelemek ve bu kapsamda hangi fonksiyonların kullanıldığını ortaya koymaktır.

Türkiye'de 90'lı yıllar itibari ile yerleşmeye başlayan sosyal belediyecilik kavramı son yıllarda da tüm toplumu ilgilendiren ve önemini giderek arttıran bir kavram haline gelmiş, bu yönüyle de incelenmeye değer görülmüştür.

Üç ana bölümden ve bir sonuç bölümünden oluşan çalışmanın birinci bölümünde sosyal politika ve refah devleti kavramlarının gelişimi üzerinde durulmuş ve Türkiye'de sosyal politika ve refah devleti kavramları ele alınmıştır.

İkinci bölümde Türkiye'deki belediyelerin hukuki dayanağı incelenmiş, belediyecilik hizmetleri ele alınmış ve devamında Türkiye'deki sosyal belediyecilik anlayışı tarihsel süreç içerisinde incelenmiştir. Aynı zamanda karşılaştırma yapabilmek adına, seçilen belediyelerdeki sosyal belediyecilik anlayışı incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin yapısı, sosyal belediyecilik uygulamalarını yerine getiren birimler ve sosyal belediyecilik uygulamaları incelenmiştir.

Sonuç bölümünde sosyal/refah devleti ve sosyal belediyecilik kavramları çerçevesinde Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal hizmet ve yardımlarının yeterliliği incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM SOSYAL POLİTİKA VE REFAH DEVLETİ

1.1. SOSYAL POLİTİKA

Sosyal politikalar, eski tarihlerden bu yana çeşitli şekillerde uygulanma imkânı bulmuş bir araştırma alanıdır. Çünkü tüm toplumlarda kimsesiz, bedensel ve zihinsel engele sahip, yoksul, hasta, yani genel bir tabirle yardıma muhtaç bireyler bulunmaktadır. Bu sebeptendir ki sosyal politikaları uygulamak geliştirmek ve yardıma muhtaç kesimin sorunlarını giderebilmek, tarih boyunca, siyasi idarelerin önemli problemlerinden biri olmuştur.

1.1.1. Sosyal Politika Kavramı

Bütün toplumlarda, sosyal refah hizmetlerinin karşılanmasına yönelik bir fikir birliğinin doğuşunda, diğer bir ifadeyle sosyal politikaların temelinde, hümanist ve hayırsever duygular yatmaktadır (Ersöz, 2011: 27). Bu duyguların oluşmasını sağlayan, insani içgüdü ve daha çok toplumları oluşturan temel taşlardan birisi olan kültürel yapıdır. Bu yüzden sosyal politika uygulamaları toplumdan topluma farklılıklar gösterebilmektedir.

Sosyal politika kavramı üzerine birçok tanımlama yapılmıştır. Sosyal politika, bir tanımda “*sosyal politika kavramı hem bir akademik disiplin, hem de sosyal refahı sağlamak için yapılan toplum düzenlemelerini belirlemek için kullanılan bir kavramdır*” şeklinde ifade edilmiştir (Ersöz, 2004: 58). Marshall’ın tanımı ise “*hizmet ve gelir sağlamak suretiyle vatandaşların refahına doğrudan tesir eden hükümet politikaları*” şeklinde olmuştur (Beki, 2009). Yine, bir tanımda sosyal politikalar, “*Bir ülkede yaşayan tüm bireyler için, özellikle de ayrıca bakıma ve korunmaya gereksinimi olanlar için geliştirilen, koruyucu, güçlendirici, sosyal adalet ve eşitliği sağlayıcı hizmetler bütünüdür*” olarak ifade edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2012: 12).

Bir başka tanımda ise sosyal politika kavramı “*Sosyal politika, ekonomik olaylardan doğan insanlar arası ilişkileri toplumsal bütün içinde inceleyen bir bilim dalıdır. Bu bilim dalının konusunu ekonomik olayların insanlar ve toplum yaşamı üzerindeki etkileri ve doğurduğu sosyal sorunlar oluşturmaktadır. Sosyal politika bu niteliği ile toplum bilimi ile ekonomi bilimini birbirlerine yaklaştırmakta ve toplumsal gerçeğin ekonomik yanını, bu gerçeğin bütünü içinde incelemektedir*” şeklinde ifade edilmiştir (Güven, 2001: 11).

Diğer bir tanımda ise Altan (2007) sosyal politikayı “*insanın ve iş gücünün tüm olumsuzluklara karşı korunmasını, geliştirilmesini ve en üst düzeyde tatmin edilmesini hedefleyen politikaları konu alan bir bilim dalıdır*” şeklinde ifade etmiştir.

Kelime anlamlarına bakılarak sosyal politikalar, belirli toplumsal hedeflere ulaşmak açısından alınan ve uygulanan kararlar bütünü şeklinde tanımlanabilir. Sosyal politika kavramının tanımı yapılırken aynı zamanda yaşanan dönemle alakalı özellikler de dikkate alınmalıdır. Bu yüzden sosyal politika kavramının tam bir tanımlamasını yapmak oldukça güçtür. Anlaşılacağı üzere kavramın kapsamının geniş olması, araştırmacıların bu konu üzerindeki tanımlarında da farklılıklar ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Çoğu araştırmacı sosyal politika kavramının ortaya çıkışını sanayi devrimine dayandırmakta, sosyal politika kapsamını da sanayi devrimi ile ortaya çıkan işçi sınıfı ile ilgili politikalar şeklinde belirtmektedir (Özaydın, 2008: 165). Dar anlamda sosyal politika olarak ifade edilen bu kavram, sosyal politikaların tarihine değinmeden önce dar anlamda sosyal politika ve geniş anlamda sosyal politika şeklindeki ayrımla ele alınacaktır.

1.1.2. Sosyal Politikaların Kapsamı

Sanayi devriminin başlamasıyla birlikte ortaya çıkan işçi kesimi sorunu, işverenler ve devletler açısından bazı problemler ortaya çıkarmıştır. İşçi kesiminin sorunlarını çözmeye yönelik olan bu politikalar dar anlamda sosyal politikaları oluşturmaktadır. Dar anlamda sosyal politikalar sanayi devriminin bir ürünü olarak

karşımıza çıkmaktadır. Bu tür sosyal politikalar hızlı bir sanayileşme hareketinin ortaya çıkardığı sorunlar karşısında, işçi sınıfını korumayı ve sosyal dengeyi sağlamayı hedef almıştır (Güven, 2001: 13).

Yine, dar anlamda sosyal politika şeklinde ifade edilen kavram, kapitalist düzen ve toplum yapısını esas alarak yalnızca işçi ve işveren sınıfı arasındaki ilişkinin ortaya çıkardığı sorunlardan yola çıkmaktadır (Aydın, 2009: 25).

Bu dönemdeki (Sanayi Devrimi) politikaların dar anlamda politikalar ifade edilmesinin nedeni; ilgili dönemdeki politikaların sadece ortaya çıkan işçi ve işveren sınıflarının arasını düzeltmeye odaklanmış olmasıdır. Bu biçimiyle sosyal politika ilk önce emek ve sermaye arasındaki sorunların su yüzüne çıktığı, endüstrileşen toplumlara özgü bir politika olarak karşımıza çıkmaktadır (Koray, 2008: 33).

Sanayi devrimiyle birlikte sadece fabrikaların artması, işçi ve burjuva sınıfının oluşması anlaşılmalıdır. Bu dönemle birlikte devletlerin ekonomik sistem ve anlayışları da değişmiş, bununla birlikte toplumsal yapılarda da büyük değişiklikler gözlemlenmiştir (Altan, 2007: 43-44).

Sanayi devrimiyle birlikte ortaya çıkan kapitalist sistem yalnızca işçi ve işveren kısmını etkilememiş bununla birlikte etkileri tüm topluma yayılan sorunlar silsilesini de ortaya çıkarmıştır. Küçük üretici, esnaf, çiftçi kesimi ve toplumun diğer kesimi de bu sorunlardan etkilenmiştir. Toplumun her kesimine bir şekilde etki eden bu sosyal sorunlar karşısında sadece dar anlamda sosyal politikalar yetersiz kalmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak sosyal politikalar, toplumun tüm kesimi için hayata geçirilmek üzere genişletilmeye başlamıştır. Bu amaçla, yoksulluğun önlenmesi, eğitim hizmetlerinin topluma yayılması, sağlık hakkından faydalanma, gelir dağılımındaki adalet, işsizlik gibi konular geniş anlamda sosyal politikaların temel hedefleri arasına girmiştir (Güven, 2001: 14).

Geniş anlamda sosyal politikalar dar anlamda sosyal politikaları içermekle birlikte, korunmaya gereksinimi olan tüm toplumsal gurupları da içersine almakta,

tüm sosyal sınıfların ve toplum kesiminin birbiriyle ve siyasi idareyle olan ilişkileri hedef alınmaktadır (Güven, 2001: 15).

Geniş anlamda bakıldığında sosyal politikaların kapsamına, iş ilişkileri açısından bağımlı statü altında çalışanların korunmasına yönelik yapılan politikaların kapsamına giren tüm çalışanlar dahil edilmektedir. Ayrıca yeterli, sürekli ve düzenli gelire sahip olmayan yani ekonomik yönden güçsüz bireylerde bu politikalar kapsamında yer almaktadır. Aynı zamanda çalışma yaşamı veya özel yaşamlarında korunması gereken(çocuk, yaşlı, engelli, dul vb.) kesim de sosyal politikaların çalışma alanı içersinde yer almaktadır (Altan, 2007: 6).

Gerek geniş anlamda gerekse dar anlamda sosyal politikaların, uygulama ve kapsam açısından her toplum da ayrı şekilde gerçekleştiğini ve uygulama düzeyinin çoğu toplumda yetersiz kaldığını söylemek mümkündür.

1.1.3. Sosyal Politika Alanı

Sosyal politika, kapsamı itibariyle, sanayi devrimini takip eden süreçte giderek değişen ve gelişen bir kavram olmuştur. Başlangıçta, işçi sınıfının problemlerini çözmeye odaklanmış dar kapsamlı düzenlemeler olarak karşımıza çıkan kavram, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, uygulama ve kavram olarak sosyal refah ile özdeşleşerek sosyal refahı etkileyen her şeyin sosyal politika alanına girdiği bir kavram olmuştur (Ersöz, 2011: 54).

Belirtmek gerekir ki, sosyal politikaların genişliği siyasi erkin koyduğu sınırlar çerçevesinde gerçekleşecektir ve sosyal politika kavramının alanı ne kadar geniş olursa olsun uygulandığı alanla sınırlı kalacaktır.

1.1.4. Sosyal Politikaların Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde sosyal politikaların tarih içersindeki gelişimi sanayi devrimi öncesi, sanayi devrimi dönemi ve sonrası olarak üç başlık altında incelenmeye çalışılacaktır. Bunun nedeni, araştırmacılar tarafından sanayi devriminin, sosyal

politikalar adına bir dönüm noktası olarak işaret ediliyor olmasıdır. Sosyal politikaların tarihsel gelişimine baktığımızda da sanayi devrimi ve sonrası dönemlerde daha büyük gelişime ve değişime uğradığını söylemek mümkündür (Altan, 2007: 46).

1.1.4.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönem

İnsani duygularla yapılan yardımlaşmalar ilk çağlara dayansa da araştırmacılar, sosyal politikaların başlangıcı olarak 19. yüzyılı işaret etmektedirler. Bunun öncesinde ise 16. yy' da siyasi idarelerin gündeminde olan sosyal politikalar, yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmiştir. Yerel idarelerle beraber lonca benzeri yapılanmalar, dini gruplar ve aileler tarafından da sosyal yardımlaşmalar dönemler itibari ile görülmektedir (Altan, 2007: 42).

Orta çağ dönemine bakıldığında Avrupa'da, feodal yapı nedeniyle en alt sınıf durumunda bulunan halkın, kötü yaşam koşullarına maruz bırakılmış, temel ihtiyaçlarını bile karşılayamaz duruma düşmüş olduğunu görülmektedir. Halkın ihtiyaçları ise hizmetinde buldukları feodal beyler tarafından karşılanmaktadır. Kasabalarda ise zanaat sahipleri, loncalar şeklinde örgütlenmiş ve üyeleri için sosyal yardımlar şeklinde bir takım düzenlemeler gerçekleştirmiş ancak bu örgütlerin yardımlarından sadece üye olan kesim ve aileleri yararlanabilmiştir (Ersöz, 2011: 29).

Halk feodal yapının hüküm sürdüğü bu dönemde, savaş, kıtlık, salgın hastalıklar ve yoksullukla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Siyasi idarelerin ise sosyal yardım anlamında önemli sayılabilecek bir düzenleme yaptığını söylemek mümkün olmayacaktır. Bu dönemde "Protestan Ahlak" sisteminin benimsenmiş olması da sosyal politikaların yetersiz kalmasında önemli bir etken olmuştur. Bu sistem, bireyciliği ön planda tutmakta ve bireyin fakirliğinin yine kendi suçu olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca toplumda fakirlerin yeri olmadığı ve toplumdan uzaklaştırılması gerektiği inancı hâkimdir (Torun, 2002: 90).

Öte yandan 1600'lü yılların başlarında İngiltere'de bir 'Yoksulluk Yasası' düzenlemesi yapılmıştır. Yasada dilencilerin ve kimsesizlerin çalışma yaşamına kazandırılması ve sokaklardan alınması gibi düzenlemeler yer almaktadır. Bu yasa sosyal politikaların biçimlenmesi adına önemli etkiler yapmıştır (Ersöz, 2011: 29).

Genel anlamda bakacak olursak, sanayi devrimi öncesi dönemde sosyal politika adına birtakım çalışmalar olsa da bugünkü manada bir sosyal yardım olgusunun olmadığını söylemek mümkündür. Gerek genel ekonomik durum gerekse siyasi yapı sorunlarının ve özellikle Avrupa coğrafyasında benimsenmiş olan Protestan ahlak anlayışının, sosyal yardımlaşma olgusuyla ters düştüğü ve bu tür çalışmaların yapılmasının önünde engel teşkil ettiği söylenebilir.

1.1.4.2. Sanayi Devrimi Dönemi

Sosyal politikanın başlangıcı olarak işaret edilen sanayi devrimiyle birlikte sosyal ve ekonomik yaşamda önemli gelişmeler meydana geldiği, araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir. Aynı zamanda sosyal politikaların kavramsal olarak ortaya çıkması Almanya'da iş kazaları, hastalık, işsizlik gibi sorunları düzenlemek adına yapılan çalışmalar sonucu olmuştur (Koray, 2008: 33).

Sanayi devrimi ile birlikte ekonomik ve sosyal yaşamda büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Yeni sınıfsal tabakalar oluşmuş, üretim ve buna dayalı olarak çalışma yapısı köklü bir şekilde değişmiştir. Sanayi devrimi öncesinde büyük ölçüde tarıma dayalı olarak gerçekleşen ekonomik yaşam, yerini, kitlesel üretimlerin gerçekleştiği sanayiye dayalı ekonomik yapılanmaya bırakmaya başlamıştır. Sanayileşmenin hız kazanması ile birlikte teknoloji alanında da gelişmeler yaşanmıştır. Sanayileşmenin daha hızlı geliştiği merkezlere göçler artmış bu durum sosyal yaşamın da yeniden yapılanmasını beraberinde getirmiştir. Yaşanan gelişmeler, çok hızlı bir şekilde göç eden kitlesel nüfusun, alt yapısı henüz yeterli seviyede olmayan yerleşim yerlerinde, kötü şartlar altında yaşamasına neden olmuştur (Ersöz, 2011: 30).

Sosyal politikaların gelişimini etkileyen bir diğer konu olarak sanayi devriminin yaşandığı dönemde benimsenmiş olan ekonomik anlayışı gösterebilir. Liberal ekonomilerde, siyasi iradenin müdahalesi sınırlı, hatta yok denecek kadar azdır. Yani serbest bir ekonomik anlayış benimsenmektedir. Liberal ekonomi anlayışı ile birlikte sanayi devriminin etkileri bir sınıfın kalkınmasını sağlarken diğer bir sınıfın ezilmesine neden olmuştur. Ayrıca çalışan kesimin daha düşük ücret ve daha kötü yaşam koşullarına mahkûm olmasına yol açmıştır. Bu dönemde ekonomik şartlar nedeniyle çalışmak zorunda olan kesimin sayısı giderek artmaya başlamış ve çalışma yaşı da buna oranla düşmüştür. Öyle ki ekonomik durumunun kötüleşmesi nedeniyle erkeklerin iş gücüne katkısının yetersiz kalmasıyla birlikte, kadınların da iş gücüne katılımları büyük ölçüde artış göstermiştir (Ersöz, 2011: 31).

Genel olarak sanayi devrimine kadar olan dönemde, sosyal politika uygulamaları yetersiz kalmıştır. Sosyal politika uygulayıcısı olarak yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları merkezi idareye oranla daha etkin olmuşlardır. Sosyal politika adına gelişmeler olsa da yeterli seviyeye ulaşmadığı görülmektedir. Sosyal hizmet görevini ise yerel idareler, sivil toplum örgütleri ve aileler yüklenmiş ve merkezi idareler yeterince sorumluluk üstlenmemiştir (Ersöz, 2011).

1.1.4.3. Sanayi Devrimi Sonrası Dönem

Sanayi devrimiyle siyasi idarelerde ekonomik ve demografik değişiklikler meydana gelmiştir. Sanayi devrimin ortaya çıkardığı bu değişim, merkezi idarenin müdahalesini bir nevi zorunlu kılmış dolayısıyla müdahaleci devlet anlayışı da doğmaya başlamıştır (Ersöz, 2011: 33). Böylelikle merkezi idareler, sosyal politika anlamında diğer unsurların önüne geçmeye başlamıştır.

Müdahaleci devlet anlayışıyla birlikte sosyal politika kavramında da değişimler meydana gelmiş ve yasaklayıcı sosyal politikalardan tamamlayıcı sosyal politikaya geçiş gerçekleşmeye başlamıştır (Ersöz, 2011: 33). Yasaklayıcı sosyal politikada siyasi idareler, çalışan ve işçi sınıfı arasındaki ilişkileri düzenlerken yasaklayıcı tedbirler almaktadır. Ancak tamamlayıcı sosyal politikalar ile birlikte

çalışan kesimin yaşam standartlarını yükseltmek adına, sağlık, eğitim gibi alanlarda da tedbirler alınmaya başlanmıştır.

19. yüzyılın sonları ve 20. Yüzyılın başları itibari ile Avrupa ve ABD'de birbirine paralel gelişmeler yaşanmış ve sosyal politika alanında reformist hareketler görülmüştür. Bu hareketlerle birlikte Protestan düşüncenin yanlış olduğu ve terk edilmesi gerektiği gerçeği anlaşılmaya başlanmıştır. Böylelikle merkezi idarelerin sosyal politika alanındaki çalışmaları da hız kazanmaya başlamıştır (Ersöz, 2011: 34).

Sanayi devriminden sonraki dönemlerde merkezi idarelerin sorumluluğu daha fazla üzerine almaya başlamasıyla birlikte sosyal politika alanındaki çalışmalar gelişerek artmaya başlamıştır. Ancak belirtmemiz gerekir ki sosyal politikalar adına asıl gelişme II. Dünya Savaşı sonrası yaşanmıştır. Bu savaş sonrası Avrupa devletlerinde sosyal devlet – refah devleti anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu anlayışın benimsenmesi, sadece işçi sınıfına yönelmiş olan sosyal politikanın tüm topluma yönelik olarak uygulanmaya başlamasına neden olmuştur (Aydın, 2008: 28).

1.2. REFAH DEVLETİ

Bu başlık altında sosyal politikaların uygulayıcısı olan devlet ve refah devleti kavramları ele alınacaktır.

1.2.1. Sosyal Politikaların Üreticisi Olarak Devlet Kavramı

İnsanlar yaradılışları gereği toplu yaşamaya muhtaç varlıklardır. Birlikte yaşamanın sonucu olarak, bazı nedenlerden dolayı (güçlünün güçsüzü ezmesi, yardıma muhtaç bireylerin korunması, savaşlar vb. etkenler) korunma ihtiyacı ortaya çıkmış ve insanlar bir üst otoriteyle bu problemleri çözme yoluna gitmişlerdir. Bir topluluğun, kendi üzerinde bir otoriteyi yönetici olarak neden tercih ettiği sorusu sadece “korunma ihtiyacı” ile açıklamak mümkün değildir ve bu durum düşünürler, akademisyenler ve araştırmacılar tarafından tarih boyunca tartışıla gelmiştir.

Bu üst otorite, tarih boyunca değişip günümüz ulus-devlet anlayışına kadar ulaşmıştır. Tarihten günümüze kadar değişik şekillerde var olmuş olan bu üst otorite, Antik Yunan'da site devleti iken ortaçağ dönemi boyunca imparatorluklar olarak şekillenmiştir (Beki, 2009: 10). İmparatorluklar sonrası dönemden günümüze kadarki olan dönemde ise ulus devletler egemen olmuştur.

Devlet kavramını açıklarken birçok teorinin varlığından söz etmek mümkündür. Ancak bunlardan en kabul göreni Jellinek'in 3 Unsur Teorisi'dir. Devlet kavramının tarih boyunca birçok biçim özelliğine sahip olmuştur. Tüm bu biçim örnekleri incelendiğinde ise devlet kavramının olmazsa olmaz unsurlarını görülmektedir. Bunlar, George Jellinek'in 3 unsur teorisinde belirttiği; insan, toprak parçası ve iktidar unsurlarıdır (Gözler, 2007: 4). Başka bir deyişle devlet olmanın temel şartları yöneten ve yönetilen ilişkisi ve ortak siyasi bir sınır içerisinde bu ilişkinin var olmasıdır.

Kelime anlamı olarak devlet; değişmek bir halden başka bir hale dönmek, nöbetleşe birbiri adına gelmek, zafer kazanmak ve zenginlik gibi anlamlara gelmektedir ve Arapça kökenlidir. Kavramsal olarak devlet ise; halk, toprak parçası ve siyasi bir otoritenin birlikteliğinden oluşan siyasi bir yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır (Beki, 2009: 6). Yani devlet genel olarak, iktidarın kaynağı ve toplumun çatısıdır. Aynı zamanda tarih boyunca devlet, siyasi bütünlüğü sağlayan bir simge, bir sembol olmuştur (Kapani, 1983: 18).

1.2.1.1 Devletin Oluşum Süreci Üzerine Yaklaşımlar

En eski geleneksel devlet yapısı, İ.Ö. 6000-8000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Bu devlet yapılarının uygar devlet yapılarına dönüşümünün ise yakın doğu olarak adlandırılan bölgede gerçekleştiği bilinmektedir. İlk modern devletlerin ortaya çıkmaya başladığı dönem olarak 16. ve 17. yy. Avrupa'sı işaret edilmektedir (Özkök, 2010: 10). Devletin oluşum sürecini daha iyi anlatabilmek adına, devletin oluşum süreci üzerine öne sürülen yaklaşımlar incelenecektir.

Bunlardan ilki 'doğal oluşum' yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın savunucusu olarak ünlü düşünür Eflatun ve öğrencisi Aristo gösterilebilir. Yaklaşımına göre devlet doğadaki diğer canlılar gibi büyük bir organizmadır ve insanın doğası ile ilintili olarak ortaya çıkan doğal bir varlıktır.

Bir diğer oluşum yaklaşımı ise 'uzlaşmacı yaklaşım'dır. Bu yaklaşıma göre devletin; bireyler arasındaki hukuki ilişkileri düzenleyecek, onları koruyacak ve haklarını gözetecek bir kurum olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşım, zorunlu ve gönüllü uzlaşmacı yaklaşım olarak iki alt başlığa ayrılmaktadır. Zorunlu uzlaşmacı yaklaşıma göre bireylerin bir üst otoriteye ihtiyaç duymalarının asıl amacı can ve mal güvenliklerinin sağlanmasıdır. Bu amaçla insanlar kendilerini koruyacak haklarını gözetecek, bir nevi insanı insandan koruyacak bir güç arayışı içersine girmiş, bunun sonucu devlet meydana gelmiştir. Gönüllü uzlaşmacı yaklaşım ise mülkiyet hakkı üzerinde durmuş ve mülkiyet hakkının insanın doğal kazanımları arasında olduğu, bireyin mülkiyet hakkının ancak diğer bireylerin mülkiyet hakkı ile sınırlanabileceği öngörülmüştür (Özkök, 2010: 12).

Çatışmacı yaklaşım, topluluklar arası çatışmacı yaklaşım ve sınıflar arası yaklaşım olarak iki başlığa ayrılmaktadır. Topluluklar arası çatışmacı yaklaşımda güçlünün güçsüzü ezdiği bir durum söz konusu iken sınıflar arası çatışmacı yaklaşımda ise burjuva ve işçi sınıfı arasındaki çatışmadan dolayı devletin var olma durumu söz konusudur. Ekonomik yaklaşımda ise, devleti ortaya çıkaran durum ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar arasında, toplumsal düzeni sağlamak, özgürlük, günümüz devletlerin gerçekleştirdiği haksız rekabeti engellemek ve piyasa başarısızlıklarını çözmek gibi konular verilebilir (Özkök, 2010: 12).

1.2.2. Refah Devleti Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci

Sosyal devlet kavramı Almanya kökenli bir Avrupa terimidir ve daha çok sosyal politikaların refah artııcı kısmıyla ilgilenmektedir. Amerika'da ise sosyal adalet kavramından bahsedilmekte ve "refah devleti" kavramı kullanılmaktadır. Türkiye'de ise refah devleti kavramı, Avrupa ve Amerika kökenli olan bu iki

kavramın birleşimi olarak hem sosyal refahın hem de sosyal adaletin kullanıldığı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Toprak & Şataf, 2009: 15).

Sosyal devlet olmanın gereği olarak, toplumdaki bireylerin sosyal durumları ile ilgilenme ve bireyler arasındaki sosyal adaleti sağlama unsurları öne çıkmaktadır. Yani refah devleti vatandaşlarının sosyal durumlarını inceler, tedbirlerini alır ve uygulamaya koyar (Seyyar, 2002). Aynı zamanda, Seyyar (2002) refah devletini; *“hizmetlerini gerçekleştirirken vatandaşları arasındaki sosyal adaleti de tesis etmekle ve korumakla mükelleftir. Bu bağlamda sosyal devlet sosyo-ekonomik yaşamı düzenleyerek yardıma muhtaç bireyleri koruyan ve bunun için hizmet ulaştıracak kurumları oluşturan, koruyucu önlemler alarak toplumsal sorunları kontrol altında tutmaya çalışan, himayeci, koruyucu devlet”* şeklinde ifade etmiştir.

Refah devleti kavramının tanımından sonra, bu kavramın ortaya çıkışı ve tarihsel gelişim süreci ele alınacaktır.

Sanayi devrimi ile birlikte kırsaldan göç ederek sanayi bölgelerinde yeni şehirleri oluşturan insanlar, yeterli imkânlarla sahip olmayan yerleşim yerlerinde yaşamak zorunda kalmışlardır. Nüfusun giderek artması ve dönemin ekonomik koşulları, o bölgelerde yaşayan işçi kesimin, insani şartlardan uzak yaşamlarına neden olmuştur. Bu gruplar, ileriki zamanlarda örgütlenerek birtakım kazanımlar elde etmeye başlamışlardır (Kesgin, 2012: 52).

Sonuç olarak, sanayileşmenin getirmiş olduğu ani nüfus artışı, bu nüfus karşısında yetersiz kalan sosyal yardım ve hizmetler ve siyasi idarenin çeşitli nedenlerden dolayı bu duruma seyirci kalamayıp sürece dâhil olması refah devleti sürecinin farklı bir boyut kazanmasına sebep olmuştur. Böylece ilerleyen süreçte, sosyal hizmetler ve sosyal yardımların siyasi idarenin zorunlu hizmeti olduğu kabul edilmeye başlandığı söylenebilir. Yine, dönemin oluşturduğu koşullar nedeniyle birçok devlet adamı, düşünür ve bilim insanı da refah devleti olgusunun ciddi bir şekilde ele alınmasında yardımcı olmuşlardır. Ütopik sosyalistlerin öncülerinden olan Owen, işçi ücretleri, istihdam, çocuk işçiliği gibi konuların yalnızca piyasaya

bırakılamayacağı ve devletin de bu konuda görev yüklenmesi gerektiği konusunu savunmuştur. İktisatçı Sismondi, emek-sermaye dağılımını eleştirmiş, muhtaç kesimin korunup gözetilmesi gerektiğini savunmuştur, Fransız sosyalizminin kurucusu olan Simon, parazit olarak tanımladığı kapitalist sınıfların ortadan kalkması gerektiğini ve planlı ve merkezi uygulamaları savunmuştur (Kesgin, 2012: 52-53). Bu gibi düşünce ve görüşler refah devleti kavramının anlaşılmasını ve refah devleti modeline geçişi kolaylaştırmıştır.

1.2.3. Refah Devleti Modelleri

Refah devleti kavramının ortaya çıkmaya başladığı dönemlerden itibaren, refah devleti üzerine sınıflandırma çalışmaları da ortaya çıkmaya başlamıştır. Refah devletinin sınıflandırılması üzerine yapılan çalışmalara göre, sosyal gelişmişlik açısından çeşitli kıstaslara dayalı birçok sınıflandırma ortaya çıkmıştır. Bu kadar çeşitli sınıflandırmanın ortaya çıkmasının nedeni olarak, toplumların, sosyo-kültürel yapıları ve ekonomik yapıları gibi faktörlerin, birbirinden farklı olması gösterilebilir (Özdemir, 2007 : 124). Bu süreç içerisinde araştırmacılar, siyasi idarelerin üretmekte oldukları refah politikalarını inceleyerek en doğru sınıflandırmayı yapmaya çalışmaktadırlar. Ancak toplumların farklı yapısı nedeni ile bu sınıflandırmaların, siyasi idareler açısından, her zaman doğru sonucu vermeyeceği söylenebilir.

Refah devleti kavramı üzerine yapılan sınıflandırmalardan bazılarında değinilecektir. Bu sınıflandırma, sosyal koruma sağlanmasında finansman sağlayıcısına göre yapılan üçlü sınıflandırma model yöntemidir. Bu sınıflandırmalar Bismarck, Beveridge ve Karma modelidir.

Bismarck Modeli:

Bu model Türkiye'de de geçerli olan bir modeldir. Modele göre, çalışanların sosyal refah haklarını kendilerinin ve işverenlerin ödemesi öngörülmektedir. Bismarck modeli aynı zamanda "kategorisel sistem" olarak da anılmaktadır. Almanya'daki Bismarck sistemini, zorunlu sosyal koruma sistemlerini

kurumsallaştıran ilk sistem olarak ifade etmek mümkündür (Özdemir, 2007: 128-129).

Beveridge Modeli:

Serbest piyasa ekonomisinin kendi başına ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayamayacağı, refah devletinin temel tezlerinden biridir. Bunun sonucu olarak devletin ekonomiye müdahalesi kaçınılmazdır ve devlet düzenleyici rolü üstlenmelidir. Bu yüzden, Beveridge modeline göre, siyasi idareler sosyal güvenlik sistemleri ile çalışanları ve çalışmayanları koruma altına almak zorundadırlar. Sistemde, çalışanlar sosyal güvenlik sistemleriyle, çalışmayanlar ise sosyal yardımlar ile güvence altına alınmaktadır. Bu sistem, nüfusun tamamını kapsayan, ödeneklerin tek tutar olan merkezi yapıda olan bir model olarak karşımıza çıkmaktadır (Durdu, 2009: 46).

Karma Model:

Karma modelde ise yukarıda bahsedilen iki modelin özelliklerinin aynı anda kullanıldığı görülmektedir. Yani hem Bismarck modelindeki çalışanlara yönelik olan prim ödeme usulüne yönelik sosyal güvenlik sistemleri hem de Beveridge modelindeki tüm bireyleri kapsayan sosyal yardım sistemleri beraber yer almaktadır (Durdu, 2009: 46).

1.3. TÜRKİYE'DE REFAH DEVLETİ VE SOSYAL POLİTİKA

Sosyal politikalar kadar, bu politikaları gerçekleştirilmesini sağlayan yani "sosyal politika uygulayıcıları" da önem arz etmektedir. Sosyal belediyeçilik kavramının daha iyi anlaşılması adına, bu başlık altında, refah devleti kapsamında sosyal politika uygulayıcıları olarak, merkezi yönetim ve yerel yönetimler incelenecektir.

Başlarda, sanayi devrimin getirmiş olduğu ani demografik değişimlerin sonucu, sadece işçilere yönelik uygulanan sosyal politikalar, II. Dünya Savaşı

sonrasında tüm halka yayılan sosyal hizmetler olarak devam etmiştir. Sanayi devrimi ile başlayan süreç sonrasında gelişen ekonomiler ve değişen ekonomik algı, beraberinde küreselleşmeyi getirmiştir. Yeni ekonomik algı ile sosyal ve kültürel alanda var olan sorunlar daha da büyümüş ve küresel alanda yaygınlaşmıştır. Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler arasındaki gelir dengesizlikleri bu sorunların daha da derileşmesine neden olmuştur (Çiçek, 2010: 29).

Refah devleti kavramının bu süreç sonrasında gelişmesi ve yerleşmesi ile birlikte sosyal politikaların uygulanmasında da gelişmeler meydana gelmiştir. Başlarda sadece merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilen sosyal politikalar, küreselleşme, savaşlar, ekonomik krizlerin etkileri ile yetersiz hale gelmeye başlamıştır. Sonrasında ortaya çıkan yerelleşme anlayışı ile sosyal politika uygulamaları, merkezi idare ile yerel idare arasında paylaşılmaya başlamıştır (Çiçek, 2010: 29).

1.3.1. Türkiye’de Sosyal Politikaların Yürütülmesinde Rol Alan Kurumlar

Türkiye’de sosyal politikaların temel uygulayıcısı merkezi yönetimdir. Bunun yanında merkezi yönetim, bu politikaların uygulanmasında diğer kurum ve kuruluşlarla görev paylaşımı yapabilmektedir. Sosyal politikaların oluşturulması ve yürütülmesi hakkındaki sınırlar ise yasama organınca belirlenmektedir.

Merkezi yönetim ile birlikte sosyal politikaların uygulanmasında görev alan kurumların başında yerel yönetimler gelmektedir. Bir yerel yönetim birimi olarak belediyeler ise ulusal ölçekte planlanan politikaların yerele indirgenmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca sosyal politikaların uygulanmasında İl Özel İdareleri, köyler ve sivil toplum kuruluşları rol alabilmektedir.

1.3.1.1. Merkezi Yönetim

Merkezi idareler, kamu otoritesine sahip olması nedeniyle, şüphesiz ki en önemli sosyal politika sağlayıcısıdır. Bunun nedeni olarak, merkezi idarenin, sosyal politika üretebilme ve buna kaynak ayırabilme yetisinin diğer kurumlara göre

oldukça yüksek olması gösterilebilir. Dolayısıyla sosyal politikaların gerçekleştirilmesinde diğer unsurlara oranla daha baskın olması kaçınılmazdır.

Sanayi devrimi ile başlayan süreç ve bununla birlikte ortaya çıkan sorunları gidermek adına devletler, işçi-işveren ilişkilerin düzene koymak, aynı zamanda kentlerde hızla artan işçi nüfusu ve bu nüfusa daha iyi şartlar sağlayabilmek adına bir takım politikalar üretme çabasına girişerek, sosyal politika kavramının temelini oluşturdular. Başlarda sadece işçi kesimine yönelik olan bu çalışmalar ileriki dönemlerde tüm halka yayılmaya başlamıştır.

Liberal iktisadi anlayıştan Keynesyen iktisadi anlayışa geçişle devlet adına sosyal politikaların altın dönemi yaşanmaya başlamıştır. Bunda, Keynesyen politikalar ile birlikte, müdahaleci devlet anlayışına geçişin en büyük etken olduğu söylenebilir. Bu dönemden sonra ekonomik krizlerin ve değişen iktisadi anlayışın, devletin sosyal politikadaki etkinliğini de azaltmaya başladığı görülmüştür (Aydın, 2008: 39).

Yönetimlerin sosyal politikalar üzerindeki etkisi, süreç içerisinde dalgalı bir seyir izlemiştir. Yani yönetimlerin etkisi kimi zaman artmış kimi zaman azalmıştır. Şuan için geçerli olacak şekilde merkezi yönetimlerin sosyal politikalar üzerindeki rolü, ülke genelini kapsayıcı nitelikte olup sosyal güvenlik, gelir dağılımı ve eğitim yardımları gibi konularla ilgilidir.

1.3.1.2. Yerel Yönetimler

Sosyal politikaların, uygulanma açısından görev ve sorumlulukları bulunan kurumlar arasında yerel yönetimler önemli bir yere sahiptir. Merkezi yönetimlerin, toplumun sosyal hizmetlere olan talebine cevap vermede zorlanmaya başlamasıyla birlikte yerel yönetimler devreye sokulmuştur. Hizmette yerellik¹ ilkesiyle birlikte

¹ Hizmette Yerellilik ilkesi (subsidiarite), hizmette halka yakınlık ya da hizmetlerin halka en yakın ve uygun birimler tarafından görülmesi, başka bir ifade ile hizmette yerellik ifadesi ile dile getirilen bir örgütlenme ilkesidir. 1990'lardan itibaren tartışılmakta olan subsidiarite ilkesi, günümüzde AB hukuk sisteminin en önemli ilkelerinden birisidir. Bu ilkeye göre, kamusal ihtiyaca en yakın yönetim, halka en yakın yönetimdir, dolayısıyla hizmetlerin karşılanmasında ilk olarak yerel yönetimlere görev

ihtiyacın olduğu noktaya daha hızlı ve etkin çözümler getirilmesi açısından yerel yönetimler büyük önem taşımaktadır.

Yerel yönetimler kavramsal olarak; belirli bir coğrafik sınır içerisinde yaşayan bireylerin ortak ihtiyaçlarını gidermek amacıyla, organları yerel halk tarafından seçilen, kendi özgü örgütsel yapısı bulunan, görev ve yetkileri yasalar tarafından belirlenen kamu tüzel kişileridir (Urhan, 2008: 85).

1982 anayasasının 127. maddesinde de yerel yönetimler “*Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir*” şeklinde tanımlanmıştır. Yerel yönetimler veya mahalli idareler dendiğinde kanun maddesinden anlaşılacağı üzere belediyeler (ve büyük şehir belediyeleri), İl Özel İdareleri, köyler gibi birimlerden bahsedilmektedir. Belediyeler ile ilgili ayrıntılı bilgiler ileriki başlıklarda ele alınacağından bu başlık altında daha çok İl Özel İdaresi ve Köyler başlıklarına yer verilecektir.

Belediyeler: Yerel yönetim birimi olan belediyeler, günümüzde önemli sosyal politika uygulayıcıları arasında yer almaktadır. Belediyelerin, halka en yakın konumda bulunması, sorunların tespiti ve çözüme ulaştırılması bakımından çok büyük fayda sağlamaktadır. Halka hizmetin en ücra noktalara kadar ulaştırılması bakımından belediyeler çok önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Sosyal politikalar, yapısı gereği toplumun yapısıyla bire bir alakalıdır. Bu politikaların gerçekleştirilmesi, öncelikle hizmetin sunulacak kesimin ve ihtiyaçlarının tespitini de gerektirmektedir. Bu tespit ve sonrasında hizmetlerin sunulmasında da merkezi idareler ile birlikte belediyelere de çok büyük görevler düşmektedir.

düşmektedir (Zeyrekli & Ekizceleroğlu, 2007: 30). Konu farklı bir başlık altında daha ayrıntı şekilde incelenecektir(bkz. başlık 2.1.1).

İl Özel İdareleri : Günümüzde İl Özel İdarelerinin 2005 yılında kabul edilen 5302 sayılı kanun ile görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir. İlgili kanun maddesinde bu idarelerin görevleri;

- ✓ Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi,
- ✓ Sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları;
- ✓ İlk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri(ilk 3 madde) il sınırları içinde yapılması öngörülmüştür.
- ✓ İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma,
- ✓ Kültür, turizm, gençlik ve spor faaliyetleri
- ✓ Orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri(son 3 madde) belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir. Şeklinde ifade edilmiştir.

Bu anlamda il özel idareleri görev ve yetkileri ile sosyal politikaların uygulanması açısından, yerel yönetimler arasında belediyeler ile birlikte önemli bir yere sahiptir. Merkezi yönetimin yerelde de en önemli uygulayıcısı olarak il özel idareleri önemli fonksiyonlara sahiptir.

Köyler: 1982 Anayasasının 127. maddesinde köylerin, belediye ve il özel idareleri ile birlikte mahalli idareler olduğuna değinilmiştir. 442 sayılı kanun ile birlikte köylerin tanımı“*Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.*” şeklinde yapılmıştır (Resmi Gazete, 1924).

Köyler en küçük ölçekteki yerel yönetim birimleridir. Görev ve yetkileri itibariyle de en az yükümlülük köy idarelerinde olmakla beraber sınırları içerisindeki hemen tüm sorunlarla ilgilenebilirler.

Sosyal politikalar açısından ise yine kanunda belirtilen maddeler çerçevesinde, hastalığa sebep olacak suları kurutmak, köye su getirmek, çeşme yapmak, yolların düzenini sağlamak, lağım-atık su giderlerini yapmak, pazar yeri yapmak, meydan ve konuk evleri oluşturmak gibi görevler verilmiştir.

Belediyeler, il özel idareleri ve köyler ile birlikte başka birçok kurum daha sosyal politikaların yürütülmesinde görev almaktadır. Bu kurumlar; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu şeklinde örneklendirilebilir.

1.3.2. Tarihsel Süreç

Türkiye Cumhuriyeti'nde refah devleti ve sosyal politika kavramlarını incelemeye çalışırken cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemler olarak ele alınmaya çalışılacaktır.

1.3.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türkiye'de sosyal politikaların gelişim sürecinin batılı devletlere göre daha farklı ilerlediğini görülmektedir. Sosyal politikaların modern anlamda ortaya çıkışını sağlayan sanayi devriminin gerisinde kalınması, bu süreçteki işçi kesimine yönelik geliştirilen politikalara gereksinim duyulmaması, modern anlamdaki sosyal politikalara geçişi de geciktirmiş (Danış, 2007: 61) ve sınırlı kalmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak batılı tarzda sosyal politikaların uygulanmasında geride kalınmıştır.

Cumhuriyet öncesi dönemde, modern sosyal politikadan uzak, sivil ağırlıklı bir sosyal yardım sistemi ön plandadır. Bu dönemde sosyal yardımlar, aile içi yardımlar, meslek kuruluşları (loncalar, vakıflar vb.) tarafından yapılan yardımlar ve

dini yardımlar şeklinde gerçekleşmektedir. Buradan yola çıkarak, Türklerin kültürel yapısının sosyal yardımlaşma alanında da etkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda sosyal yardımlar bu dönemlerde gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleşmektedir (Danış, 2007: 63).

Osmanlı devlet yapısı içerisinde sosyal politika uygulayıcısı olan bir kurum bulunmamaktadır. Bununla birlikte vakıflar, Osmanlı'da sosyal yardımlaşmanın büyük ölçüde gerçekleştirildiği yapılanmalar olarak yer almaktadır. Devlet şemasında yer almamasına rağmen üst düzey yöneticiler vakıflara kaynak sağlamak ve bu vakıflar devlet tarafından da desteklenmekteydi. Vakıflar sadece Osmanlı Devleti'nde değil daha önceki dönemlerde de İslam toplumlarında sosyal yardım ve hizmetlerin gerçekleştirilmesine önemli roller üstlenmişlerdir. Sosyal yardımların devlet eliyle gerçekleştirilmeye başlanması ise ilk defa 18.yy da sosyal yardım amaçlı vergi toplanmaya başlanması gösterilebilir. Medreselerden toplanan vergiler ve öşür vergisi bu amaç doğrultusunda toplanmıştır (Keleş, Tomanbay, & Novak, 1991: 210). Daha sonrasında Sened-i İttifak ile birlikte sosyal hizmet kavramı ilk defa kullanılmıştır.

Cumhuriyet öncesi dönemde, sosyal hizmet kavramının nesnel bir zemin üzerine oturtulamaması, sürecin, toplumun kültürel yapısıyla paralel olarak gönüllülük esasına dayalı sosyal yardımlaşma ve vakıfların sınırlı kalan faaliyetleri şeklinde devam etmiştir. Bu durum daha önce bahsedildiği üzere modern anlamda sosyal politika uygulamalarının gecikmesine neden olmuştur.

1.3.2.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet döneminin başlangıcında yeni bir devlet olmanın, ekonomik krizler ve savaşların etkileriyle sosyal politika alanında yeterli gelişme sağlanamamıştır. Dünyada yeni ekonomik anlayış ile birlikte sosyal politikalarda da önemli gelişimler yaşanmış ve sosyal politikalar yeni bir yapıya bürünmeye başlamıştır. Türkiye'de sosyal politikalar alanında somut adımlar, cumhuriyetin ilanından sonra yaşanan bu gelişmelerle beraber geç de olsa atılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de resmi olarak sosyal yardımlar başlangıçta sağlık alanında parasız bakım şeklinde gerçekleşmiştir. Muhtaç aile bireylerine yardım 1926 yılında çıkarılan Medeni Kanun'da yer almıştır (Çiçek, 2010: 26). Bunun sonrasında 1936 yılında 3008 sayılı İş Kanunu, 1945’te İşçi Sigortaları Kanunu çıkarılmıştır. Kurumun ismi sonrasında çıkarılan kanunla Sosyal Sigortalar Kurumu olarak değiştirilmiştir.

Türkiye’de 1976 yılında gerçekleştirilen 65 yaş aylığı kapsamı ve niteliği ile birlikte modern anlamda sosyal politikanın ilk örneği olarak gösterilebilir. Bu dönem öncesinde sosyal politikalar adına gelişmeler yaşanmış olsa da modern anlamda bir uygulama gerçekleştirilememiştir. Yeni anayasa ile birlikte 1980 sonrasında çeşitli düzenlemeler yapılmış ancak yetersiz kalmıştır. 2000’li yıllar ile birlikte ise sosyal politikalara ayrılan kaynaklarda artış göze çarpmaktadır. Modern anlamda gerçekleştirilen ilk sosyal politika örneği olan 65 yaş aylığı, 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun" ile yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla birlikte belirtilen yaşın üzerinde olan bireylere, kendisine bakacak birinci dereceden akrabasının olmaması ve belirli bir gelir düzeyinin altında olması şartıyla nakit transfer sağlanması öngörülmektedir (Dodurka, 2014: 3).

Tablo-1 incelendiğinde yürürlüğe giren kanunla birlikte sosyal yardımlardan yararlanan kişi sayısının yıllar itibari ile artış gösterdiği görülmektedir. 2000’li yıllara kadar, bu sosyal yardımdan yararlananların sayısı bir milyonun altında kalırken bu dönemden sonraki yıllarda hızlı bir artış görülmektedir. Daha sonraları artış hızı düşmekle beraber artış devam etmiştir. 2022 sayılı kanun maddelerinde 2005, 2008, 2011, 21013, 2014 ve 2016 yıllarında değişiklik yapılmış kapsamı değiştirilmiş ve geliştirilmiştir.

Tablo 1: Yaşlılık Aylığı Kapsamından Yararlananlar (1977-2015)

YIL	YARARLANAN KİŞİ SAYISI (Toplam)
1977	422.451
1980	765.553
1985	683.989
1990	612.389
1995	868.204
2000	951.717
2005	1.266.268
2009	1.268.364
2010	1.350.593
2011	4.041.409
2014	4.601.142
2015	4.865.179

Kaynak: www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari adresinden alınmıştır(2017)(2016- 2017 yıllarının verileri yayımlanmamıştır).

1986 yılında 3294 sayılı “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik (SYDT) Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı; *“fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun, Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir”* olarak ifade edilmiştir (TBMM, 1986). İlgili kanunda yıllar itibari ile değişiklikler yapılarak geliştirilmiştir. Aynı zamanda, kanun kapsamına alınan bireylere hizmetin ulaştırılabilmesi adına Kanun'un üçüncü maddesinde belirtildiği üzere Başbakanlığa bağlı ve T.C. Merkez Bankası nezdinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) oluşturulmuştur (1986).

Son değişiklerle birlikte bu fonda biriken gelirler Engelli ve Yaşlı hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na fon kurulu kararı ile tahsis edilebilir şekilde düzenlenmiştir. Aynı zamanda fonun kullanılabilmesi adına aynı kanun içersinde, her il ve ilçe içersinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının (SYDV) kurulması kararlaştırılmıştır.

SYDTF ve SYDV ile birlikte daha önceden ele alınmadığı şekilde, sosyal politika kavramının ele alındığını görmekteyiz. Kapsamı ve tüm siyasi sınırları içerisine almayı öngören içeriği ile bu kanun modern anlamdaki refah devleti ve sosyal politika anlayışının gelişmesine katkıda bulunmuştur. Ancak, çıkarılan bu kanunun ve devamında kurulan fonun, modern anlamdaki sosyal politika anlayışından ziyade cumhuriyet öncesinde görülen sivil vakıf temelli bir düzenlemeden öteye gidemediği söylenebilir. Sürecin devamında 3816 sayılı "Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun" ile birlikte Yeşil Kart uygulamasına geçilmiştir. Uygulama, daha önceki düzenlemeler dışında kalan ve hiçbir sağlık güvencesi olmayan vatandaşlara yönelik olarak sunulmuştur. Ayrıca, daha sonra gerçekleştirilecek olan Genel Sağlık Sigortası sürecine bir geçiş olarak planlanmıştır (Metin, 2011: 191-192).

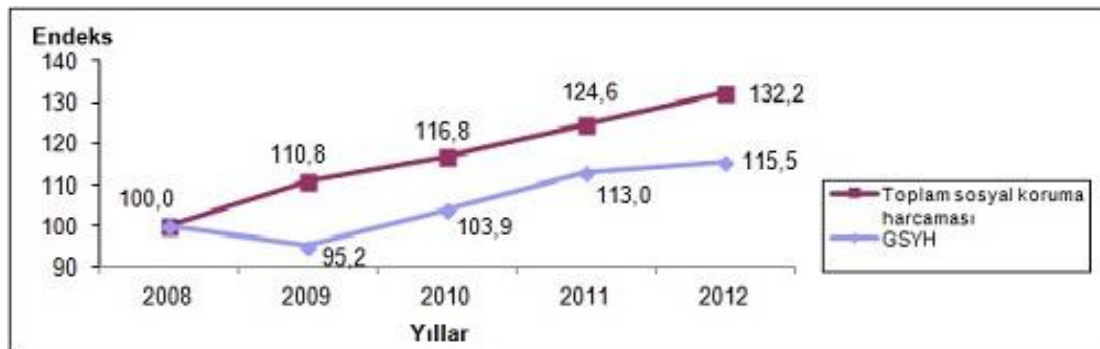
2000'li yıllar itibari ile sosyal koruma harcamaları incelendiğinde (Tablo 2) sosyal koruma harcamalarının GSYH' ya oranının dalgalı bir seyir izlediğini söyleyebiliriz. Bu harcamaların GSYH' ya oranına göre Yaşlı/malul kesime yönelik harcamaların %7 ile en yüksek artış oranına sahip olmuştur. Bunu sırasıyla %3,7 ile Hastalık/ sağlık bakımı harcamaları ve %1,1 ile Dul/yetimlere yönelik harcamalar takip etmiştir.

Tablo 2: Sosyal Koruma Harcamalarının GSYH' ya Oranı (%) (2008-2015)

Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2015
Sosyal koruma harcamaları toplamı	11,59	13,49	13,03	12,79	12,01	12,02
İdari masraf ve diğer harcamalar	0,21	0,22	0,20	0,21	0,2	0,2
Sosyal koruma yardımları (top.)	11,38	13,27	12,83	12,83	11,9	11,8
• Hastalık/sağlık bakımı	3,47	4,42	3,97	3,77	3,6	3,4
• Engelli/malul	0,26	0,37	0,37	0,39	0,5	0,4
• Emekli/yaşlı	5,8	6,64	6,75	6,76	5,7	5,8
• Dul/yetim	1,08	1,15	1,15	1,04	1,4	1,3
• Aile/çocuk	0,32	0,37	0,35	0,38	0,41	0,41
• İşsizlik	0,08	0,20	0,15	0,13	0,18	0,2
• Konut	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=21525 adresinden alınmıştır.

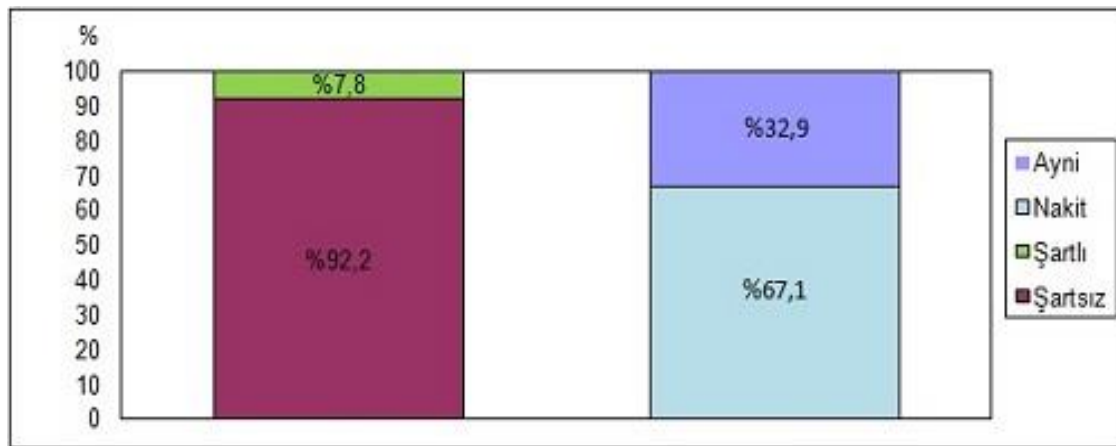
Şekil 1'de sabit fiyatlarla sosyal koruma harcamaları ve GSYH artış oranları verilmiştir. Şekil incelendiğinde GSYH artış oranının %15,5, sosyal koruma harcamalarının artış oranının ise %32,2 olduğu görülmektedir. Yani 2008 yılı itibari ile sosyal yardım harcamaları GSYH' ya göre daha hızlı artmıştır.

Şekil 1: Sabit Fiyatlarla (1998), Sosyal Koruma Harcaması ve GSYH (2008=100)

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21525 adresinden alınmıştır(2017).

Şekil 2’de 2012 yılına ait, harcama türlerine göre sosyal koruma yardımları görülmektedir.

Şekil 2 : Türlerine Göre Sosyal Koruma Yardımları, 2012

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21525 adresinden alınmıştır.

2012 yılı verilerine göre, sosyal harcamaların %67’lik kısmının nakdi olarak gerçekleştirilmiştir. Sosyal koruma yardımlarının %92’lik kısmını ise şartsız sosyal koruma yardımları oluşturmaktadır. Bu oranlar içerisinde en çok pay ise %95 ile maaş harcamalarına (yaşlı/emekli maaşları, dul/yetim maaşları ve engelli/malul maaşları) ayrılmıştır (TÜİK)

Tablo-3’te ise 2012-2015 yıllarına ait sosyal koruma harcamalarının, devlet katkısı, işveren katkıları, koruma kapsamındaki bireyler ve diğer gelirler olmak üzere, hangi kaynaktan sağlandığına yönelik verileri görmekteyiz.

Sosyal koruma yardımlarının, 2012 yılı itibariyle, %46’lık gibi büyük bir kısmı devlet tarafından karşılanmış, bunu sırasıyla %24 ile işverenler ve %20 ile sosyal koruma yardımından faydalanan bireyler karşılamıştır. 2014 ve 2015 yıllarında ise sosyal koruma gelirleri büyük artış göstermiştir. 2012 yılına göre kıyasladığımızda, 2015 yılında sosyal koruma gelirleri iki kata yakın bir artış göstermiştir.

Tablo 3 : Türlerine Göre Sosyal Koruma Gelirlerinin Dağılımı (2012-2015)

Yıllar	2012	2014	2015
Gelirler Toplamı	158,519	282,616	320,804
Sosyal Katkılar	116,005	147,976	184,598
✓ İşveren Sosyal Katkısı	59,858	74,334	84,419
✓ Koruma Kapsamındaki Bireyler Tarafından Yapılan Sosyal Katkıları	56,889	73,642	100,179
Devlet Katkısı	87,043	118,449	117,919
Diğer Gelirler	14,051	16,192	18,287

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1040 adresinden alınmıştır.

Yukarıdaki verilerden yola çıkarak, Türkiye’deki refah devleti ve sosyal politika anlayışı 1980’li yıllarla beraber başlamamış olmakla beraber bu dönemlerde, ileriki yıllarda atılacak olan adımların hazırlıklarının yapıldığı söylenebilir.

Cumhuriyet öncesi dönemde, daha çok devlet destekli vakıflar aracılığıyla gerçekleştirilen sosyal yardımların, cumhuriyet sonrasında SYDV uygulaması gibi devlet eliyle oluşturulan vakıflar aracılığıyla yapılmaya çalışıldığına daha önceki başlıklarda değinilmişti. Bunu nedeni olarak toplumsal ve kültürel yapının etkileri ve siyasi idarenin, o dönemlerde gerçekleşen siyasal, sosyal ve ekonomik olayların dışında kalmış olması gösterilebilir.

80’li yıllar ile birlikte, “ekonomide devlet müdahalesinin sınırlı kalması” ekonomik görüşünün dünya genelinde yaygınlaşması, sosyal politikaların gelişimine olumsuz yönde etki etmesine rağmen, Türkiye’de sosyal politikalar adına ilk adımlar bu dönemde atılmaya başlanmıştır. Ancak asıl gelişmelerin 2000’li yıllarla birlikte yaşanmaya başladığını söyleyebiliriz.

Veriler incelendiğinde, 2000’li yıllarla beraber sosyal koruma hizmetlerinin, tutar ve oran olarak, büyük ölçüde arttığını görmekteyiz. Buradan hareketle refah devleti olgusunun bu dönemlerde oturmaya başladığını, yeterli olmamakla birlikte sosyal politikaların iyileşme gösterdiğini söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE BELEDİYE KAVRAMI VE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. BİR YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYELER

Şehir idare teşkilatını belirtmek amacı ile 19. yy.dan itibaren kullanılan “belediye” kelimesi Arapça kökenlidir ve memleket, şehir manasına gelen ‘beled’ kelimesinden türemiştir (Beki, 2009: 29). Kelimenin bugünkü şekliyle kullanılması ise Tanzimat döneminde olmuştur.

Belediyeler halka en yakın yerel yönetim birimleri olması nedeniyle, hizmet yönünde büyük önem taşımaktadır. Belediyeler, hizmet üretiminde aktif olarak rol almanın yanı sıra gelirin yeniden dağıtımı konusunda önemli kurumların başında gelmektedir (Kesgin, 2012: 120).

Yerel yönetim birimlerinin yerele en yakın birimler olması, hızlı karar alma ve uygulama için büyük avantaj sağlamakta ve belediyelerin, sosyal politikaların uygulanmasında en önemli kurumlar arasına girmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda, “sosyal politika” alanındaki çalışmalar, bu yerel yönetim birimlerinin, mahalli nitelikli hizmetlerin yerine getirilmesinde, merkezi yönetimlerden daha etkili olduğunu göstermiştir (Ersöz, 2005: 134). Özellikle gelişmiş ülkelerde, yerel yönetimlerin “refah devleti” rolünün yerine getirilebilmesinin, II. Dünya savaşı sonrasında büyük ölçüde artmaya başladığı gözlemlenmiştir. Bu artışta, merkezi yönetimlerin, ulusal planların gerçekleştirilmesinde yerel yönetimleri temel araç olarak kullanması etkili olmuştur. Böylelikle yerel yönetimler, yoksulluk, eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmet alanlarında merkezi yönetimlerin en önemli yardımcıları haline gelmeye başlamıştır.

Belediyelerin, hizmetin sunulmasında, yerele en yakın birim olarak hizmeti gerçekleştirmesi ise ‘subsidiarite’ ilkesi ile alakalıdır. Belediyeler ve sunacağı

hizmetler açısından büyük öneme sahip olduğu için bu ilke aşağıda farklı bir başlık altında incelenecektir

2.1.1. Subsidiarite (Hizmette Yerellik) İlkesi

Yerel düzeydeki hizmetlerin belediyelerce en hızlı yerine getirilebilir olması, yapılan hizmetlerde “halka yakınlık” (subsidiarite) ilkesi benimsenmesini beraberinde getirmiştir (Urhan, 2008: 96). Subsidiarite kelime olarak “yerellik”, “yerindenlik”, “ikinci planda bulunma” gibi anlamlara gelmektedir. Kavramsal olarak ise “yetki ikamesi” ya da “hizmette yerellik” olarak kullanılmaktadır (Zeyrekli & Ekizceleroğlu, 2007: 29). Başka bir ifadeyle, hizmetin halka en yakın birim tarafından yerine getirilmesi, hizmette halka yakınlık esasını kabul eden bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlkeyi daha iyi açıklayabilmek açısından özel mal ve kamusal ayırımına değinmek gerekmektedir.

Özel malların aksine kamu mallarının yani kamusal malların faydası tüm topluma yayılmaktadır. Kamusal mallarda bir bireyi dışlamak mümkün değildir ve herkes bu mallardan eşit ve rekabetsiz bir şekilde faydalanabilmektedir. Özel mallarda ise fiyatlandırma mekanizması olduğu için rekabet söz konusudur ve herkes bu mallardan eşit olarak faydalanamayabilmektedir (Zeyrekli & Ekizceleroğlu, 2007: 33). Bu açıdan bakıldığında bazı hizmetlerin (savunma, sağlık, eğitim vb.) tek başına özel sektöre bırakılamayacağı anlaşılmaktadır. Bunun nedeni olarak temel hizmetlerden her bireyin eşit şekilde yararlanabilmesi gerektiği gösterilebilir.

Kamu idaresi, bahsi geçen mal ve hizmetlerin sunulmasında, sunulacak malın veya hizmetin taşıdığı özelliğe göre bir bölüşüm yapmaktadır. Bu bölüşümden kastedilen hizmeti sunacak birim ile alakadır. Örneğin, savunma hizmeti gibi faydası idare sınırları içerisindeki tüm bireyleri kapsayacak şekilde büyük bir hizmet söz konusu olduğunda bu hizmeti merkezi idare gerçekleştirmektedir. Ancak altyapı, çöp toplama, kültürel etkinlikler gibi faydası o bölgede yaşayanları kapsayacak

büyükölükte olan mal ve hizmetleri ise yerel yönetimler sunmaktadır. Yine de bu mal ve hizmetlerin sunulmasındaki yetkili birimler değişiklik gösterebilmektedir.

Yukarda bahsedilen mal ve hizmetleri sunacak birimlerin ayrımı çerçevesinde; subsidiarite ilkesi, yerel hizmetin sunulmasında, merkez idare yerine en yakın yerel yönetim biriminin mal ve hizmetleri sunmasını öngörmekle, halka sunulacak hizmetin tespitinde ve hangi ölçekte sunulacağı konusunda kolaylık sağlamaktadır. İlke aynı zamanda gücün bir merkezde toplanması yerine yerele dağıtılması esasını da öngörmektedir.

2.1.2. Hukuki Dayanağı

Türkiye’de belediyeler, 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu’nda “*Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir*” şeklinde tanımlanmıştır. 1580 sayılı kanun yerine getirilen ve yürürlükte olan 5393 sayılı kanunla da kuruluş amaçları, yetki ve görevleri belirlenmiştir (Resmi Gazete, 2005).

Yine 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda (Resmi Gazete, 2004) ve Anayasa’nın mahalli idareler başlıklı 127. maddesinde belediyelerin tanımı ve görevleri yer almıştır.

Belediyeler ile ilgili olan Anayasa ve kanun maddeleri daha geniş olarak ele alınacaktır.

2.1.2.1. 1982 Anayasa’sında Belediyeler

Belediyeler, şuan yürürlükte olan 1982 Anayasası’nın 127. maddesinde “*Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.*” (Anayasa, 1982) şeklinde mahalli idareler arasında tanımlanmıştır.

Anayasa maddesinin devamındaki fıkralarda merkezi idare ile ilişkilerinin genel hatları ve işleyişleri hakkındaki dayanağın ne olacağı hakkındaki hükümler ise şu şekilde ifade edilmiştir;

- ✓ *Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir (Anayasa, 1982).*

Anayasa maddesinin bu fıkrasında merkezden-yerinden yönetim ayrımının bir örneği görülmektedir. Yerinden yönetim ilkesi (Âdem-i merkeziyet, desantralizasyon), yerele sunulacak hizmetlerin merkezi idareden değil, merkezi idare yapılanması içerisinde yer almayan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesini ifade etmektedir.

Yerinden yönetim ilkesi diğer yerel yönetim birimleri ile birlikte belediyelere de büyük önem ve görevler yüklemiştir.

- ✓ *Mahallî idarelerin seçimleri, 67. maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. Ancak, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahallî idareler organlarına veya bu organların üyelerine ilişkin genel veya ara seçimler milletvekili genel veya ara seçimleriyle birlikte yapılır. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.*
- ✓ *Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.*
- ✓ *Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi*

karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir (Anayasa, 1982).

Kanunun bu fıkrasında, merkezi idarenin yerel idareler üzerindeki vesayet yetkisinden bahsedilmiştir. İdarî vesayet; “*kamu düzenini, yurt bütünlüğünü sağlamak için kamu yararı amacıyla yasaların verdiği yetkiye dayanarak merkezi yönetim örgütünün yersel yönetim ve kamu hizmeti yönetimi tüzel kişilerinin; organları, işlemleri ve parasal kaynakları üzerindeki denetimdir*” (Alıntılayan Kavruk & Yaylı, 2008) şeklinde tanımlanabilir.

- ✓ *Mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır (Anayasa, 1982).*

2.1.2.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda Belediyeler

5393 sayılı belediye kanununda belediyelerin kuruluşu, yönetimi, organları, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları düzenlenmiştir. Kanun 6 kısımdan oluşmaktadır. Kısımlarda sırasıyla genel hükümler, belediyenin organları, belediye teşkilatı, belediyenin denetimi, mali hükümler ve geçici hükümler yer almaktadır.

İlgili kanunun 3. maddesinde belediyeler; “*Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi*” (Resmi Gazete, 2005) şeklinde ifade edilmiştir. İlgili kanunun 1. Kısım ve 3. Bölümünde de belediyelerin görev ve sorumlulukları belirtilmiştir.

Kanunda belediyelerin yetkileri tanımlanırken, md.15'te “*Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak*” ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeyle belediyelere, yerel

hizmetlerin karşılanması konusunda önemli fonksiyonların yüklendiğini söylenebilir. Maddenin devamında, bahsedilen “her türlü faaliyet ve girişim” sıralanmıştır.

Belediyeler aynı zamanda bu kanunla mali özerkliği güvence altına alınmış tüzel kişilerdir. Belediyelere, belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülebilmesi adına, merkezi ödenek haricinde gelir elde etme hakkına da sahip olup bu gelirleri kullanma yetisi yine kanunca verilmiştir.

2.1.2.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

5216 sayılı Kanunda büyük şehir belediyelerinin, ilçe belediyelerinin tanımı görevleri ve kuruluş amaçları belirtilmiştir. Kanunun amacı ise; “*Büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır*” (Resmi Gazete, 2004) şeklinde ifade edilmiştir.

Kanunun 3. maddesinin (a) bendi “*Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi*” (Resmi Gazete, 2004) şeklinde belirtilmiştir.

Anlaşılabacağı üzere büyükşehir belediyelerini diğer belediyelerden ayıran önemli farklardan birisi, il sınırları içerisindeki belediyelerin il sınırı içerisindeki diğer belediyelerle olan koordinasyonu sağlaması olarak kanunda yer almıştır.

Büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları ise ilgili kanunu 7-11. maddelerinde belirtilmiştir.

2.2. TÜRKİYE’DE BELEDİYEÇİLİK

Türkiye’de belediyeçilik anlayışının gelişimi çok uzun bir geçmişe sahip değildir. Belediyeçilik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi önceleri farklı kurumlar

aracılığıyla yapılmaktayken batılı anlamda belediyeçilik kavramı Tanzimat dönemi sonrasında gerçekleşmeye başlamıştır.

Türkiye’de belediyeçilik anlayışının gelişimini incelemek açısından bu başlık altında cumhuriyet öncesi dönem ve cumhuriyet dönemi olarak ele alınacaktır.

2.2.1. Türkiye'de Cumhuriyet Öncesi Dönemde Belediyeçilik

Batılı toplumda yerel yönetimler 12. yüzyılla ortaya çıkmış ve yönetsel süreçte yerlerini almışlardır. Yerel yönetimler, batıda bölgesel anlamda özerkliği tam anlamda sağlamış kurumlar olarak ortaya çıkmışken, Türkiye’de 19. yy. öncesinde bu anlamda bir durumdan söz etmek mümkün değildir (Çiçek, 2014: 55).

Osmanlı devletinde batılı anlamda yerel yönetim tarzının yerleşmemiş olması yerel hizmetlerin yerine getirilmediği anlamını taşımamaktadır. Çünkü Osmanlı devletinde bu hizmetlerin yerine getirilmesi adına başkaca kurumlar yer almaktadır. Modern anlamda yerel yönetime gelene kadar Osmanlı devletinde bu hizmetleri kadılar, loncalar ve vakıflar yürütmektedir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihinin çok öncelere dayanmadığı söylenebilir. Tanzimat döneminden önce Osmanlı’da bazı hizmetler yerel gruplara bırakılmaya başlanmış ve sürecin devamında bu gruplar merkezi yönetime bağlanmıştır. Ancak bazı sebeplerden dolayı iltizam² sistemine yeniden dönmüştür (Sunay, 2002: 117).

Osmanlı’da ilk belediye kurma çabaları, batılı ülkelerin, Osmanlı topraklarında yaşayan vatandaşları üzerinden Osmanlıya yaptığı baskılar sonucu başlamıştır. Bu baskının nedeni olarak, Avrupalı ülkelerin vatandaşlarının daha iyi yaşam koşullarına kavuşturulması isteği gösterilebilir.

Tanzimat döneminin devamında hem Osmanlı’daki modernleşme çabaları hem de batılı devletlerin baskısıyla, ilk belediye girişimleri 1854’te başlamıştır.

² İltizam, devlete ait bir gelirin toplanması hakkının başkaca şahıslara verilmesidir. 16. yüzyıldan sonra uygulamaya konulan bu sistemde devlete ait bir gelir genellikle açık artırmaya çıkarılır, en yüksek bedeli verene devredilir ve bu ihaleyi kazanan kişiye de mültezim denir.

“Şehremaneti” olan ilk belediyenin görevleri; temizlik işleri, esnafın kontrolü, zorunlu ihtiyaç maddelerinin karşılanması yol ve kaldırım yapım-bakım çalışmaları vb. gibi işleri içermektedir. 1854’te ki ilk belediye uygulaması olan Şehremaneti’nin başında Şehremini bulunmaktadır. Şehreminin ile birlikte iki yardımcısı ve padişah tarafından seçilen 12 kişilik bir şehir meclisi görev almaktadır (Çiçek, 2014: 57).

Başlarda, İstanbul’da başlayan belediye kurma çabaları mali yetersizliklerden ötürü tüm bölgeye yayılamamıştır. Ancak uygulamanın başlatılmış olması ve geri dönüşün daha maliyetli olacağı gerçeği nedeniyle belediyelerin diğer semtlere de yaygınlaştırılmasına devam edilmiştir. Başarısız olarak nitelenebilecek bu girişimin ardından Batılı anlamda ilk belediye örgütü “Altıncı Belediye-i Daire” 1858 yılında Beyoğlu-Galata’ da doğrudan Bab-ı Aliye bağlı olarak kurulmuştur (Tortop, Aykaç, Yayman, & Özer, 2008: 332).

1869 yılında çıkarılan “Dersaadet Belediye Nizamnamesi” İstanbul’daki belediye teşkilatını düzenleyip belediye dairesi sayısını 14’ten 20’ye çıkarmıştır. Aynı yıl çıkarılan “Vilayet Belediye Nizamnamesi” ise İstanbul dışındaki belediyeleri düzenleme amacını içermiştir. Bu nizamnamede "her yerde belediye yönetiminin bulunması" hükmü yer almasına karşın bu düzenleme uygulanamamıştır (Toprak, 2006: 80).

1869 yılında İstanbul’daki belediyeleri düzenleyen Dersaadet Belediye Nizamnamesi yerine ülkedeki tüm belediyelere düzenleme getiren “Dersaadet Teşkilatı Belediyesi Hakkındaki Kanun-u Muvakkat” isimli geçici kanun yürürlüğe konulmuştur (Tortop, Aykaç, Yayman, & Özer, 2008: 333). Bu kanun 1912 – 1930 yılları arasında geçerli olmuştur.

Genel olarak Osmanlı Devleti’nde belediyecilik düzenlemelerinin modern anlamda belediyecilikten çok şehir hizmetlerinin yürütülmesi arayışları ile sınırlı kaldığını söylenebilir. Ancak bu yerel yönetim arayışları ve düzenlemeleri sonraki dönemlerde yapılacak olan çalışmalar için bir ön hazırlık oluşturduğunu da söylemek mümkündür.

2.2.2. Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik

Dersaadet Teşkilatı Belediyesi Hakkındaki Kanun-u Muvakkat 1912 yılında yürürlüğe girmiş ve 1930 yılına kadar geçerli olmuştur. Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen ilk düzenleme ise 1930 yılındaki 1580 sayılı Belediye Kanunu'dur. Bu kanun öncesinde yerel yönetimlerle alakalı 1924 yılında köylerle ilgili bir düzenleme hariç herhangi bir düzenleme göze çarpmamaktadır.

Cumhuriyet ilan edildikten sonra uzun bir süre valiler belediye başkanlığını görevini üstlenmişlerdir. 1948 Ankara ve 1954 İstanbul'da belediye başkanlığı görevi valilerden ayrıldıktan sonra 1961 Anayasası'nda belediye başkanlarının göreve seçimle geleceği belirtilmiştir (Tortop, Aykaç, Yayman, & Özer, 2008: 333). 303 sayılı Kanun ile birlikte belediyelerin yerel niteliğinin daha çok pekiştirildiği söylenebilir. Yani hizmeti alacak olan yerel halkın, hizmeti sağlayacak olan yönetimi kendi iradeleriyle seçmesi Türkiye'de belediyecilik kavramına yeni bir anlayış getirmiştir.

1580 sayılı belediye kanunu çok uzun bir süre yürürlükte kalmıştır. 2000'li yıllarda belediyelerle birlikte diğer yerel yönetim birimleriyle alakalı reformlara gidilmiştir. 2004 yılından sonra ise bu kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 2004 ve 2005 yıllarında ise şuan yürürlükte olan Belediye Kanunu ve Büyük Şehir Belediye Kanunu yürürlüğe girerek belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Son olarak 2013 yılında "14 İlde Büyükşehir Belediyesi ve 27 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" yürürlüğe girerek Türkiye'de belediyelerin bu günkü anlamda hukuki yapısı belirlenmiştir.

Genel olarak, Türkiye'de, yerel yönetim birimi olarak belediyeler 19. yüzyılda ortaya çıkmaya başlamıştır. Batılı ülkelerde ise belediyeler 12. yüzyılla birlikte görülmeye başlamıştır. Yani Türkiye'de bu günkü anlamdaki belediyecilik anlayışının tarihinin çok eskilere dayanmadığını söylemek mümkündür.

Batılı devletlerin etkisiyle başladığını söyleyebileceğimiz ilk belediye örneği, Fransa'daki örneğinden esinlenilerek geliştirilmeye çalışılmıştır. Anacak başlarda vergi toplamak, genel temizlik düzeni ve esnaf denetimi gibi sorumlulukların yüklendiği belediyeler, özerklikten uzak ve merkezi yönetimin yanında yardımcı kuruluşlar olarak görev almışlardır. Belediyelerin daha sonraki gelişimi de buna paralel olarak ilerlemiştir (Tortop, Aykaç, Yayman, & Özer, 2008: 335).

Belediyelerin batılı anlamda modern yapıya kavuşması adına cumhuriyetin ilanı ile birlikte de çok büyük değişimler yaşanmamıştır. Türkiye'nin yeni kurulan bir devlet olması nedeniyle gücün merkezde toplanması gerekliliği yerel yönetimlerin gelişiminin de bu gereklilik yönünde ilerlemesine neden olmuştur. 1930 yılına gelindiğinde belediyeler adına atılan en önemli adımlardan biri olan 1580 sayılı kanun yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunun önemi, cumhuriyet döneminde belediyeler ile alakalı ilk yasal düzenleme olması ve sonrasında yapılacak olan düzenlemeler için bir altyapı oluşturulmasıdır.

Bu kanun ve düzenlemelerden sonra belediyeler adına büyük önem taşıyan bir diğer konu 1963 yılındaki belediyelerin seçimle göreve gelmesi ve valilerin artık belediyelere başkanlık etme yetkisinin kaldırılması olmuştur (Adıgüzel, 2012). 2004 ve 2005 yıllarında çıkarılan kanunlar ise Türkiye'de belediyecilik adına bir dönüm noktası olmuş ve bu kanunlarla birlikte belediyelere yeni görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

Tablo 4'te Türkiye'de cumhuriyet öncesi ve sonrasındaki dönemlerde belediyeler ile ilgili yapılmış olan düzenlemeler toplu bir şekilde yer almıştır.

Tablo 4: Belediyeler ile ilgili düzenlemeler

Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi, 1869
Dersaadet Belediye Nizamnamesi, 1877
Vilayet Belediye Nizamnamesi, 1877
Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkındaki Kanun-u Muvakkat, 1912
1580 Sayılı Belediye Kanunu, 1930
5272 Sayılı Belediye Kanunu, 2004
5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004
5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005
14 İlde Büyükşehir Belediyesi ve 27 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012

Kaynak: " Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Belediyecilik " Başlığındaki verilerden derlenmiştir.

Tablo 5'te Türkiye'deki belediye sayılarının 1927 – 2016 yılları itibariyle sayıları verilmiştir. Tablo incelendiğinde belediye sayılarında genel manada bir artış gözlemlenmektedir. İlk önemli artış 1945-55 yıllarında yaşanmıştır. Sonrasında ise 1990'lı yıllarda belediye sayısında çok büyük artış yaşanmış 2007 yılında Türkiye'deki belediye sayısı 3225'e ulaşmıştır.

Tablo 5'te göze çarpan diğer bir değişiklik ise 2007 yılından sonra belediye sayılarında önemli bir düşüşün olmasıdır. Bunun nedeni; 5393 sayılı Kanunun 8 ve 11 inci maddelerine göre yapılan düzenlemeler ve 6.3.2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun uygulanmasıdır (MİGM, 2016: 7). Bu düzenlemeler ile birlikte 2013 yılı sonunda belediye sayısı 2.950 düşmüştür. 6360 sayılı Kanun ile 1.554 belediyenin tüzel kişiliği kaldırılarak belediye sayısında % 53 azalmaya gidilmiştir. 2016 yılı itibari ile de belediye sayısı 1397 olmuştur.

Tablo 5: Türkiye’de Yıllara Göre Belediye Sayısı (1927-2016)

YIL	BELEDİYE	BŞB
1927	460	... -
1935	505	... -
1945	583	...-
1955	809	...-
1960	955	...-
1970	1303	...-
1980	1725	...-
1985	1715	3
1990	2053	8
2003	2281	8
2007	3225	16
2009	2951	16
2010	2950	16
2016	1397	30

Kaynak: www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=158 adresinden alınmıştır.

1982 Anayasa’sı ile birlikte yerel yönetimlerle alakalı düzenlemeler yapılarak büyükşehir belediyeleri kurulmaya başlanmıştır. Başlangıçta (1982) sayısı 3 olan büyükşehir belediyelerinin sayısı son yapılan düzenlemeler ile birlikte 30’a yükselmiştir.

2.3. SOSYAL BELEDİYECİLİK

Yaşadığımız dönemde, küreselleşme ve yeni ekonomik anlayışın getirdiği dönüşüm neticesinde siyasi idarelerin hizmetlerini yerine getirebilmesi açısından, yerel yönetimler çok önemli bir noktada yer almaktadır. Yerel yönetimlerin, seçilerek görev başına gelmesi ve tüzel kişiliklerinin olması, hizmet sunacakları kesime karşı daha farklı görev ve sorumluluklar üstlenmesi gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Artık belediyelerin, sadece temizlik, altyapı, üstyapı

ulaşım gibi hizmetleri değil, bu hizmetlerle beraber sosyal, kültürel ve ekonomik içerikli faaliyetleri de yerine getirme sorumlulukları artmıştır.

Tarih boyunca siyasi idarelerin, hizmetlerin topluma sunumu açısından, en önemli sorunlarından birisi de toplumun tüm kesimine aynı standartta sosyal hizmetlerin sunulmasında yaşanılan güçlükler olmuştur. Yardıma muhtaç kesimle birlikte (yaşlı, engelli, yoksul vb.) toplumun her kesiminden, sosyal, kültürel ve ekonomik amaçlı taleplerin tespiti ve hizmetlerin ulaştırılması noktasında yine belediyeler kilit noktadadırlar. Bahsedilen bu gelişmeler neticesinde ‘‘sosyal belediyecilik’’ günümüz modern belediyecilik anlayışının en önemli kavramların biri haline gelmiştir.

2.3.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Sosyal Belediyecilik kavramı, belediyelerin sosyal hizmet fonksiyonlarını kullandığı bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal belediyecilik, belediyelere sosyal alanda planlama ve uygulama yükümlülüğü getirerek, kaynaklarını; eğitim, sağlık, yoksulluk yardımı, kültürel faaliyetler, bireyler arasındaki sosyal adaletin sağlanması ve işsizlik gibi sosyal alanlarda kullanması gibi görevler yüklemektedir.

Sosyal belediyecilik kavramını aıkladarken Beki (2009) ; ‘‘*Bu kavrama iki farklı açıdan bakmakta fayda vardır. Birincisi dar anlamda sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilecek olan kavram: Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bütününe verilen addır. İkinci ve daha geniş kapsamlı bir tarif yapılacak olursa: Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra, her türlü kültürel, sanatsal, eğitsel ve sportif faaliyetler bütünü sosyal belediyecilik kapsamı içerisinde değerlendirilebilir*’’ şeklinde ifade etmiştir.

Bir diğer tanımda ise Akdoğan (2008) sosyal belediyeciliği; ‘‘*Mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede; kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak*

şekilde sosyal amaca kanalize eden, muhtaçlara yardım yapılması ve sosyal dayanışmanın tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarını üstlenen; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir.” şeklinde ifade etmektedir.

Sosyal belediyecilik kavramının tanımlamalarında bakıldığında kapsam olarak farklılıklar görülmektedir. Bu sosyal belediyecilik kavramının içeriğinin çok geniş olmasından kaynaklanmaktadır.

Yerel yönetimlere sosyal politikaların uygulanması açısından ihtiyaç duyulmasında, değişen ekonomik sistem, artan nüfus, kültürel yapıdaki değişiklik gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Bunun öncesinde de sosyal hizmetler talebi farklı oluşumlar tarafından karşılanmaktadır. Ancak yerel toplumun birincil talebi sosyal hizmetler alanında olmamakla beraber öncelik, yaşamsal faktörlere odaklanmış haldedir. Ancak bahsettiğimiz değişim ile birlikte sosyal hizmet talep eden kesim giderek artmış artık merkezi idarenin etkinliği yetersiz kalmaya başlamış ve özellikle sosyal hizmet sağlayacak oluşumların (vakıf, özel teşebbüs vb.) yetersiz kaldığı siyasi idarelerde sosyal belediyecilik kavramının yerleşmesi kaçınılmaz olmuştur.

2.3.2. Sosyal Belediyecilik Kavramının Gelişimi

Belediyelerin sosyal politikalara katılımı ülkeden ülkeye değişiklikler göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerde, belediyeler, sosyal politikalar adına önemli fonksiyonlar üstlenmektedir. Bu fonksiyonları üstlenmiş olmakla birlikte, yerel yönetimlerin ekonomik istikrarın sağlanması, gelir dağılımı ve kamu hizmetlerinin sunulması gibi işlevlerinden, başarılı örnekleri dışında, sadece kamu hizmeti sunulması işlevini yerine getirebildiği görülmektedir. Aynı zamanda sosyal politikaların yürütülmesinde bu kurumlar, kamu hizmetleri açısından merkezi idarenin bölgesel açıdan temsilcisi rolünde katılımcı olmuşlardır (Ersöz, 2011: 65-66).

Sanayi devriminden önceki dönemlere bakıldığında “feodal” sistem Ortaçağ Avrupa’sında yerel yönetim vazifesi görmektedir. Feodal sistemde bir Prense bağlı olarak, merkezi idareden bağımsız bir yönetim anlayışı görülmektedir (Ersöz, 2011: 66). Yapılan hizmetlerde bu yönetime bağlı olarak gerçekleştirilmekteydi.

Daha sonraki dönemlerde yerel yönetimler sosyal politikaların uygulanmasında önemli bir rol oynamışlardır. 16. yüzyılla birlikte Avrupa’da yoksullara yardım edilmesi bir zorunluluk olarak görülmeye başlanmıştır. Bu süreçte merkezi idareler doğrudan sorumluluk almamışlar bu sorumluluğu kent idarelerine bırakmışlardır. Bunun örneği İngiltere’de yürürlüğe konan 1601 tarihli Yoksulluk Yasası uygulamasıdır. Yine İngiltere’de ortaya çıkan “belediye sosyalizmi” akımı, kamu hizmetlerinin belediyelerce yürütülmesini gündeme getirmiştir. Başlarda sınırlı alanda uygulamaya geçirilmesi düşünülmüş ancak zamanla kapsamının genişletilmesiyle belediyeler ücretler ve sosyal yardımlar gibi konularda önemli görev, yetki ve sorumluluklar yüklenmiştir (Kesgin, 2012: 70). Halkın refahını sağlama açısından belediyelerin etkin rol almasını savunun bu görüş daha sonra Fabian³ akımı ile daha da etkin hale gelmeye başlamıştır.

Sanayi devrimi ile birlikte belediyelerin üzerindeki yükün artmasıyla merkezi idareler de yerel hizmetleri sağlamada aktif rol almaya başlamışlardır. Merkezi yönetimin sosyal politikalar yönündeki sorumluluklarının artmasına paralel olarak belediyelerin de görev ve sorumlulukları artmaya başlamıştır.

20. yüzyılda ulus devletler, II. Dünya savaşı sonrasında güçlerinin zirvesine yükselmiş ve ulus devletlerin işlevleri de buna paralel olarak büyük ölçüde artış göstermiştir. Merkezileşmenin artmasıyla birlikte sosyal, ekonomik siyasal faaliyetler de daha çok merkezi idare tarafından yerine getirilmeye başlamıştır. Yerel yönetimlerin bu dönemdeki görev ve sorumlulukları ise daha çok merkezi idarelerin

³ Fabianizm 19. yüzyıl sonunda İngiltere’de sosyalist yazar ve düşünürlerden oluşan topluluğun fikirlerinden doğmuştur. Fabianizm’e göre, “amaç, rejimi devirmek değil, sosyalizmi toplumun kurumlarına sızdırmaktır. Kapitalizmden sosyalizme geçiş devrimle değil, evrimle olacaktır”. Fabiancılara göre “sosyal çatışma işçi-işveren arasında değil, tüm toplumla mülkiyeti elinde bulunduran azınlık arasında idi”. Bu nedenle Fabianlar, işçilere daha çok hak ve hizmet verilerek devlet faaliyetinin her alanda artması gerektiğini savunmuşlardır (Canyaş, 2015: 9).

yereldeki temsilcileri olmaları ile sınırlı kalmıştır. Bu nedenle politikalar ulusal düzeyde, merkezi idareler tarafından gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ancak sosyal belediyecilik anlayışının siyasi idarelere ve dönemlere göre farklılık göstermesi, belediyecilik anlayışının geleneksel olarak güçlü olduğu yerlerde bu anlayışın devam etmesine neden olmuştur (Keşgin, 2012: 65).

2.4. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK

Çalışmanın bu başlığı altında sosyal belediyecilik kavramının Türkiye’de hangi süreçlerden geçtiği ve yapılan düzenlemelerin, belediyelerin sosyal hizmet kapasitelerine ne gibi etkileri olduğu incelenecektir.

2.4.1. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Kavramının Gelişimi

Türkiye’de belediyecilik kavramını incelendiğinde, belediyeciliğin çok eski tarihlere dayanmayan yeni bir oluşum olarak ortaya çıktığını belirtilmişti. Buna paralel olarak, sosyal belediyecilik anlayışı da örnekleri bulunan siyasi idarelere nazaran, Türkiye’de oldukça geç uygulanmaya başlamış bir anlayıştır.

Belediyelerin, görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen düzenlemelerde, belediyelere sosyal alanda birçok fonksiyon yüklenmiştir. Ancak bu fonksiyonların çeşitli nedenlerden kullanılmaması/kullanılamaması bu anlayışın belediyelere yerleşmemesine neden olmuştur.

2.4.1.1. 1930 – 1950 Dönemi

Türkiye’de özellikle 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı yasa ile belediyeler, Türkiye açısından ortaya çıkışlarından kısa bir süre sonra farklı niteliklerde çok sayıda görev, yetki ve sorumluluklar üstlenmişlerdir. Bunda cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte içinde bulunulan dönemdeki sosyal, siyasal ve ekonomik faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte savaşın getirdiği yıkımın etkilerini gidermek adına, cumhuriyet kurucuları girişimci bir anlayışla çalışmalara başlamışlardır. Merkezi idarenin yetersiz kalacağı öngörüsüyle yerel yönetimlerin yetkileri ve görevleri genişletilmeye başlamıştır (Ersöz, 2005: 138).

Fransız belediyeçilik sisteminin 1580 sayılı yasa ile Türk belediyeçilik sistemine adapte edilmesi, belediyelerin sosyal anlamda fonksiyonlarını arttırmış ve toplumun talepleri ile birlikte de II. Dünya Savaşına kadar bu fonksiyonlar artarak devam etmiştir. Ancak merkezi idare ile birlikte yerel yönetimlerin de kaynak sıkıntısı yaşıyor olması bu fonksiyonların tam manada yerine getirilememesi ile sonuçlandığı söylenebilir.

2.4.1.2. 1950 – 1970 Dönemi

1950’li yıllar da merkezi idarenin etkin olduğu bir dönem olarak başlamıştır. Bu dönemde yerel yönetimlerde olan çoğu hizmet merkezileştirilmiştir. Çoğu kaynak gerçekleştirilmeye çalışılan sanayileşme hareketlerine harcanmaya başlamış, yerelde kalan sosyal hizmetler de bu çabalardan kaynaklanan kaynak yetersizliği nedeniyle yerine getirilememiştir. Sanayileşmeye başlamanın etkisi ile kentlerdeki nüfus artışı da kaynakların etkin kullanımını engellemeye başlamıştır.

Türkiye’de sosyal belediyeçilik kavramının ilk kez 1970’li yıllardaki belediyeleri tanımlamak amaçlı kullanıldığı belirtilmektedir. Kavram batılı ülkelerdeki refah devleti, sosyal devlet, yerel refah gibi kavramları karşılamak amacıyla kullanılmıştır (Ersöz, 2011: 143). Her ne kadar kavramsal olarak kullanılsa da Türkiye’de sosyal politikaların, o dönemler için, batılı tarzda gelişmişlik göstermediği söylenebilir.

2.4.1.3. 1980 – 1990 Dönemi

Küreselleşme olgusunun oldukça hızlanmış olduğu bu dönemde, Türkiye’de küreselleşme ve serbest piyasa ekonomisi akımından etkilenmiştir. Merkezi idarelerin etkinlikleri zayıflamış ve etkinlik piyasaya devredilmeye başlamıştır. Bu değişimden merkezi idare gibi yerel yönetimlerde etkilenmiş, yapısal değişim ve dönüşüme uğramışlardır.

80’li yıllar yerel hizmetlerin özel sektöre devredilmeye başladığı bir dönem olmuştur. Belediyeler ise hizmetin sunulması için taşeron şirketler ile anlaşarak hizmetin sunulmasında bir denetmen olarak yerini aldığını söylemek mümkündür.

2.4.1.4. 1990 Sonrası Dönem

1990'lı yıllar yerel yönetimlerin tekrar insiyatif kullanmaya başlayarak hizmetlerinin arttığı bir dönem olmuştur. Kaynak sıkıntısının azalmaya başladığı bu dönemde yerelleşmenin de etkisi ile yerel yönetimler tekrar önem kazanmaya başlamışlardır. Aynı zamanda öncelikle merkezi idare tarafından gerçekleştirilmesi öngörülen kalkınma, yerel yönetimler tarafından da hayata geçirilmeye başlamıştır (Kesgin, 2012: 130-131).

Sosyal belediyeçilik kavramının uygulama açısından ilk belirtileri 1990'lı yıllarda görülmeye başlamıştır. Büyükşehir Belediyeleri 80'li yıllarda daha aktif olarak rol almışlardır. Görev ve yetkileri de oldukça arttırılan büyükşehir belediyeleri diğer hizmetlerle birlikte sosyal hizmetlerin sunumunda da önemli fonksiyonlar üstlenmişlerdir. Bu dönemlerden sonra sosyal belediyeçilik anlayışı her belediyenin temel görevleri arasında görülmeye başlamış, sosyal politika uygulamaları ise büyük ölçüce yerine getirilmeye çalışılmıştır.

2000'li yıllarla birlikte, daha önceleri temeli atılmış olan belediyeçilik anlayışı daha da hızlanmış ve kapsamı da genişlemiştir. Ersöz (2011) bu dönemin, sosyal belediyeçilik anlayışının da ötesinde "yerel toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziki gelişiminden sorumlu belediyeçilik" anlayışının doğuşunu sağladığını belirtmiştir. Aynı zamanda yapılan yeni düzenlemeler ile belediyeler bu alanda merkezi idare tarafından desteklenmiştir.

2.4.2. Yasal Düzenlemelerle Sosyal Belediyeçilik

Türkiye'de sosyal düzenlemeler her anayasada yerini almıştır. Anayasalara ek olarak yapılan düzenlemeler ve kanunlarla birlikte, belediyelerin ve sosyal politikaların önemi artmıştır. Yapılan düzenlemelerle belediyelerin de görev yetki ve sorumlulukları belirlenmiş ve sorumlulukları arttırılmaya devam etmiştir.

2.4.2.1. 1580 Sayılı Belediye Kanunu

Belediyeler adına yapılan düzenlemelerin ilki 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 Sayılı "Belediye Kanunu" olmuş ve uzun süre boyunca yerel yönetimleri düzenleyen temel kanun olarak yürürlükte kalmıştır. Daha öncede belirtilen 1580 Sayılı Kanunla birlikte belediyelere hiç olmadığı kadar görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

Çalışmamızın bu başlığı altında 1580 Sayılı Kanunla başlayan ve süreç içerisinde çıkarılan farklı kanunlarla birlikte sosyal belediyecilik kavramının yasal çerçevesini, aynı zamanda yasal çerçeve ile birlikte belediyelerin sosyal belediyecilik adına görev yetki ve sorumlulukları incelenecektir.

1580 Sayılı Kanun 1930 yılında çıkartılmıştır. Bu kanunla birlikte yapılan düzenlemelerin bazıları maddeler halinde incelenecektir.

- ✓ Kanunun belediyelerin görevleri başlığı altındaki 15. madde su ifadeyle başlamaktadır; *“Belediyelerin kanunlar ve nizamnamelerle muayyen hukuku, buna mukabil beldenin ve belde halkının sıhhat, selamet ve refahını temin, intizamını halelden vikaye maksadıyla yapacağı vazifeleri vardır”*.
- ✓ *Bırakılmış ve bulunmuş çocukları, delileri, dalanmış ve kudurmuşları, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek.*
- ✓ *Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek, bunları korumak ve işletmek.*
- ✓ *Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara karşılıksız bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini karşılıksız kaldırmak, alil, işten aciz olup da bakacak kimsesi olmayanlara bakmak.*

- ✓ *Ete, ekmeğe, yaş meyve ve yaş sebze ile odun ve mangal kömürüne doğrudan doğruya ve kati lüzum halinde mahalli idare kurullarınca tasdik edilmek şartıyla diğer gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerine toptan ve perakende azami satış fiyatları ve yaş meyve ve sebze mahasır olmak üzere kar hadleri tespit etmek. İcabında 2490 ve 1050 sayılı kanunlar hükümlerine bağlı olmaksızın bu maddeleri satın almak, satmak, stok etmek veya belirli bir kar haddi dâhilinde satın aldirmek, sattirmek. İhtiyacı olanlara maksada göre dağıtmak üzere bir fon tesis ederek tanzim satış mağazaları kurmak ve hayatı ucuzlatacak sair tedbirleri almak.*
- ✓ *Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulma, bunlardan garip olup çalışmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak.*
- ✓ *Plan ve tesisatı ve mahalleri Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince tasdik edilmek şartıyla beldenin ihtiyacıyla mütenasip ücretli, ücretsiz belediye hastanesi işletmek (Resmi Gazete, 1930).*

Bu maddelerle birlikte sosyal belediyecilik kavramına uygun olarak belediyelere başka görevler de yüklenmiştir. Ancak yasada açık olarak sosyal belediyecilik, belediyelerin görev ve yetkisi olarak belirtilmemiştir. Bunun sonucu olarak belediyelerin sosyal hizmetleri yerine getirirken, bu çekinceden dolayı, yetersiz kaldığı söylenebilir. Yani 1580 sayılı yasa belediyelere sosyal alan birçok faaliyet yüklemesine rağmen belediyelerin daha çok altyapı ve üst yapı gibi hizmetlere daha yoğun yöneldikleri söylenebilir.

1580 sayılı kanun uzun süre yürürlükte kalmış ve 1961 Anayasa'sıyla belediyelerin, kanunun tanıdığı fonksiyonları tam anlamıyla kullanabilmeleri açısından önem teşkil etmiştir. 1961 Anayasası ile il özel idareleri, belediyeler ve köyler tüzel kişilik kazanmış ve belediye başkanlarının göreve seçilerek gelmesi esası kabul edilmiştir.

2.4.2.2. 5272 Sayılı Belediye Kanunu

1580 sayılı kanunu yürürlükten kaldıran 5272 sayılı yasa, belediyelere daha çok hareket imkânı sağlayan bir yasa olmuştur. Kanunun üçüncü bölümünde (14. madde) belediyelerin görev, yetki ve sorumluluklarından bazıları şu şekilde düzenlenmiştir;

- ✓ *Konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, evlendirme, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.*
- ✓ *Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir. Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir, bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları ashına uygun olarak yeniden inşa edebilir.*
- ✓ *Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır (Resmi Gazete, 2004).*

Özellikle son maddede belirtilen “*başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır*” ibaresi ile kanunun belediyelere bahsedilen hareket imkânını sağladığını söylemek mümkündür. Aynı zamanda, yukarıdaki ibarenin içerdiği anlamın bir hayli geniş olması da uygulamada bazı sıkıntıları beraberinde getireceği söylenebilir. Ayrıca kanun belediyelerin hizmet sıralamasını, mali durum ve hizmetin aciliyetine göre belirleneceğini belirtmiştir. 5272 sayılı kanunla birlikte belediyelerin, sosyal hizmetlerin sunulmasında yetkili kurum olarak tayin edildiğini söylenebilir.

2.4.2.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, büyükşehirlerin sınırlarını belirlemekle birlikte, sınırlarında bulunan birçok belde belediyesi büyükşehir sınırlarına dâhil edilmiştir. Aynı zamanda Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na yön veren düşüncenin, belediyelerce yapılan uygulamalar açısından bir üst denetim ve projelendirme görevini üstlenmek olduğunu söylemek mümkündür (Özdemir & Meşhur, 2011). Kanunla birlikte belediyelere verilen bazı hakların, büyükşehir belediyelerinin de kullanabilmesi ve belediyelere farklı ek yükümlülükler getirmesi söz konusu olmuştur.

Kanun ile birlikte büyükşehir belediyeleri sosyal belediyeçilik anlamında getirilen düzenlemelerin bazıları, ilgili kanunun üçüncü bölümünde şu şekilde ifade edilmiştir;

- ✓ *Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek. Gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.*
- ✓ *(...) yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek (...)* (Resmi Gazete, 2004)

Kanunda büyükşehir belediyeleri ile birlikte ilçe belediyelerinin de düzenlemesi yapılmıştır. İlçe belediyeleri ile alakalı olarak, büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak ifadesi kullanılmıştır.

2.4.2.4. 5393 Sayılı Belediye Kanunu

Şuan yürürlükte olan 5393 Sayılı Belediye Kanunu sosyal belediyecilik anlamında belediyelere önemli fonksiyonlar yüklemiştir. İlgili kanunun 14. maddesinin belediyelere ait görevler ile birlikte, belediyeleri yerel refahın sağlanmasında yetkili kuruluş haline getirdiği söylenebilir. Aynı zamanda sosyal yardım ve hizmet alanında belediyelere yüklenen fonksiyonlar, belediyelerin sosyal belediyecilik kavramına uygun olarak hizmet vermelerini kolaylaştırdığı söylenebilir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde daha öncede değinildiği üzere yer alan, alt yapı ve üst yapı ile alakalı görevleri dışında sosyal alanda yüklenen görevlerden bazıları şu şekilde ifade edilmiştir;

- ✓ (...) *kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (...),sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.*
- ✓ (...) *Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler. Yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.*
- ✓ *Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır (Resmi Gazete, 2005).*

Yukarıda bazı maddelerini verilen kanunla birlikte belediyeler diğer alanlarda olduğu gibi sosyal politikalar alanında da yerel halka en yakın uygulayıcı olarak yerini almaktadır. Ayrıca bu maddelerle birlikte kanunun diğer maddelerinde de sosyal belediyecilik adına ifadeler yer almaktadır (Toprak & Şataf, 2009: 18). Örneğin belediye başkanının görevlerini düzenleyen 38. madde ve hemşeri hukukunu düzenleyen 13. maddede bu konuların düzenlendiği görülmektedir.

2.4.3. Türkiye'de Bazı Belediyelerde Sosyal Belediyecilik Uygulama Örnekleri

Türkiye'de modern anlamda sosyal belediyecilik uygulamalarının, daha önceki başlıklarda da değinildiği üzere, daha yeni sayılabilecek bir dönemden itibaren gerçekleştirilmeye başlamış olduğu görülmektedir. Bu yeni yerel yönetim anlayışının yerleşmeye başlaması ile birlikte, sosyal politikaların uygulanması açısından, yerel yönetim birimlerinin önemi giderek artmaya başlamıştır. Yerel yönetimlerin sosyal politikalar alanındaki etkisinin artmasının yanında, ilerleyen süreçte, sunulan bu hizmetlerin bileşimi, değişen konjonktür ile birlikte gelişim ve farklılaşma göstermiştir.

Ayrıca "sosyal politika" kavramının geniş bir alanı kapsamaması, bölgelerdeki farklı kültürel ve ekonomik yapı, eğitim durumu, bölgenin demografik yapısı gibi bazı belirleyicilerin, uygulanan sosyal politikaların da bölgeler arası farklılıklar göstermesine neden olduğunu söylemek mümkündür. Buna örnek olarak; engellilere yönelik yapılan hizmet ve yardımların, belediyelerin bünyesinde bulunan engelli vatandaşların yoğun veya az yoğun olmasına göre değişim göstermesi veya zengin bireylerin yoğunlukta yaşadığı belediyelerde giyim yardımı ve yakacak yardımının yapılmıyor olması gibi sayısını daha da arttırabileceğimiz durumlar gösterilebilir.

Bahsi geçen bu nedenlere ek olarak, belediyelerin siyasi erke olan yakınlığı, seçim dönemleri (oy kaygısı), yönetimin etkinliği, gibi nedenler uygulanan sosyal politikaları etkilediğini de söylemek mümkündür.

Bu başlık altında yukarıda bahsedilen nedenleri açıklayabilmek adına, yapılmış olan çalışmalardan faydalanarak Türkiye'de farklı belediyelerce gerçekleştirilen sosyal belediyecilik uygulamalarına değinilecektir.

2.4.3.1. Kırıkkale Belediyesi

Berk (2010), "Kent Yoksulluğu ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırıkkale Belediyesi Örneği" isimli çalışmasında Kırıkkale belediyesince yapılmakta olan sosyal belediyecilik hizmetlerini kent yoksulluğu çerçevesinde, anket çalışması ile birlikte ele almaya çalışmıştır.

2010 yılında gerçekleştirilen çalışmada, belediye bünyesinde kurulan "Sosyal Konsey" ve "KIYAD" ile birlikte sosyal yardımların gerçekleştirildiği belirtilmiş ve yapılan yardımların kaynağının büyük çoğunluğunun dernek üyeleri tarafından sağlandığı belirtilmiştir (www.kirikkale-bld.gov.tr). Aynı zamanda anket çalışmasında, yapılan sosyal yardımların devamlılık arz etmemesi ve yeterli miktarda olamaması sonucuna ulaşılmış ve ankete katılanların çoğu yardımların yetersiz ve devamsız olduğu yönünde cevap vermiştir (www.kirikkale-bld.gov.tr).

Son dönemlerde de Kırıkkale belediyesi bünyesinde gerçekleştirilen sosyal hizmet ve yardımlar yetersiz düzeyde kalmıştır. KIYAD 2015-2016 faaliyet raporunda 2015 yılında 128 aileye, 2016 yılında 128 aileye yardım yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca Sosyal Konsey tarafından, Ramazan ayında ihtiyaç sahibi ailelere 48.000 TL değerinde yardım yapıldığı ve Sosyal Market'in açıldığından itibaren 2596 aileye ulaşılarak erzak yardımı yapıldığını ifade edilmiştir (www.kirikkale-bld.gov.tr).

Kırıkkale il genelinde sosyal yardım ve hizmetler büyük ölçüde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Bununla alakalı olarak 05.01.2016 tarihinde SYDV Mütevelli Heyet Toplantısı yapılmıştır. Toplantıda 2015 yılında;

- ✓ Vakıf öz kaynaklarından nakit, eğitim, gıda, giyim, ev onarımı, yangın yardımları ve benzeri yardımlar kapsamında 1.256.530.00 TL nakdi yardım yapıldığı söylenmiştir.
- ✓ İl genelinde 3666 aileye 2.202.498.00 TL tutarında, aile başı 1500 Kg olmak üzere toplam 5.500 ton kömür yardımın yapıldığı ifade edilmiştir.
- ✓ Fon kaynaklı merkezi ödemelerden Şartlı Eğitim, Şartlı Sağlık ve Şartlı Gebelik yardımları kapsamında 3039 kişiye 969.481.00 TL yardım yapıldığı söylenmiştir.
- ✓ Muhtaç Asker Aile Yardımı kapsamında 135 asker annesi ve eşine 203.750.00 TL yardım, eşi vefat etmiş kadın yardımı kapsamında 262 eşi vefat etmiş kadına 611.000.00 TL yardımın ulaştırıldığı ifade edilmiştir.
- ✓ Öksüz Yetim ve Asker Çocuğu yardımı kapsamında 30 asker çocuğuna 11.700.00 TL yardım yapılmıştır.
- ✓ 2022 Sayılı kanun Kapsamında Engelli Aylığı, Engelli Yakını Aylığı ve Yaşlı Aylığı olarak, 1934 kişiye de 5.911.650.00 TL nakdi yardımın yapıldığı Kırıkkale valisi tarafından bildirilmiştir (www.kirikkale.gov.tr).

Kırıkkale'de sosyal yardım ve hizmetlerin ağırlıklı olarak nakdi yardım şeklinde yapıldığı görülmektedir. Diğer sosyal ve kültürel faaliyetlerin ise daha geri planda kaldığını söylemek mümkündür. Kömür yardımı ise sosyal yardımlar içerisinde önemli bir paya ulaşmıştır. Engelli Aylığı, Engelli Yakını Aylığı ve Yaşlı Aylığı ise devamlı olarak yapılan yardımların büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Sosyal belediyecilik kapsamında bakılacak olursa yardım ve hizmetlerin büyük bir kısmının SYDV tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Belediye bünyesinde ise sosyal yardım ve hizmetler gerçekleştirilmekle birlikte yetersiz kaldığı söylenebilir.

2.4.3.2. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi

Sosyal belediyecilik kapsamında incelenen bir diğer belediye ise Şanlıurfa belediyesidir. Şanlıurfa'nın ekonomik yapısı incelendiğinde tarıma dayalı sanayi ve gıda ağırlıklı bir ekonomik yapıya sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda hayvancılık sektörünün de Şanlıurfa ekonomisinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (www.sanliurfa.bel.tr).

Sosyal belediyecilik kapsamında Şanlıurfa belediyesi faaliyet raporlarında altyapı ve üstyapı gibi hizmetlerinin yanında sağlık ve sosyal hizmetler, kültür sanat hizmetleri ve yaygın eğitim hizmetleri gibi sosyal içerikli hizmetler de yer almıştır. Aynı zamanda faaliyet raporlarında stratejik amaç ve hedefler arasında sosyal belediyecilik vurgusu "*Şanlıurfa'yı Sosyal belediyecilik açısından öncü, kültür ve inanç turizminin önemli merkezlerinden olan, bir dünya kenti yapmak. İlimizin ihtiyaç duyduğu sosyal, kültürel, çevre, istihdam ve turizm alanlarında sosyal ve teknik projeler hazırlayarak ulusal, uluslar arası hibe ve fon kaynaklarından faydalanmak*" şeklinde ifade edilmiştir (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2014).

Şanlıurfa belediyesince yapılan sosyal yardım ve hizmetler; gıda bankası, giyim bankası, çorba evleri, taziye evleri, eğitim ve kültür merkezleri, engelsiz yaşam merkezleri, çeşitli kurslar, spor merkezleri gibi hizmetlerdir. Aynı zamanda yoksulluğun azaltılması için çalışamayacak durumda olan yaşlı, hasta ve engellilerin nakdi ve aynı ihtiyaçlarının karşılanması adına mikro kredi sağlanması hizmetleri de gerçekleştirilmektedir (www.sanliurfa.bel.tr).

Yapılan sosyal hizmetler incelendiğinde Şanlıurfa belediyesi sosyal belediyecilik anlayışının gereği olan hizmetleri büyük ölçüde yerine getirdiğini söylemek mümkündür. Yukarıda bahsettiğimiz sosyal hizmet yardımları karşılaştırma yapabilmek adına incelenecektir.

Belediye bünyesinde kurulan gıda bankasının, yardıma muhtaç "*15 yaş altı yetim, dul, kimsesiz yaşlı, aile reisi kronik hastalık veya kaza sonucu işgücünü*

kaybetmiş olanlar, nüfusu yüksek geliri yok denecek kadar az olanlara ve yardıma muhtaç asker aileleri" (www.sanlıurfa.bel.tr) şeklindeki ifade ile kapsamının geniş tutulduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte ihtiyaç sahiplerine 2 ayda bir, 4 ayda bir ve 6 ayda bir olmak üzere ihtiyaç durumuna göre yardım gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda gıda bankasınca çeşitli hastalıkta olan yardıma muhtaçlara özel gıda ürün yardımları da yapılmaktadır. Gıda bankasınca yapılan "Güzel Evim" ve "Hoş geldin Bebek" projeleri de sosyal belediyeçilik anlayışının gereği olarak yürütülmektedir.

Gıda evi haricinde belediyece gerçekleştirilen hizmetler şu şekilde sıralanabilir;

- ✓ Belediyenin 11 ayrı noktada bulunan çorba evlerinde zengin fakir fark etmeksizin günde yaklaşık 20.000 kişiye bu hizmet sunulmaktadır.
- ✓ 2 ayrı noktada bulunan taziye evi vatandaşların hizmetine sunulmuştur.
- ✓ Belediyenin sunduğu mikro kredi hizmetinden yararlanmak için herhangi bir şart aranmazken geliri olmayan ya da dar gelirli kadınlar öncelikli olarak faydalanabilmektedir.
- ✓ 5 ayrı noktada kurulan kadın destek merkezleri ile kadınlara yönelik çeşitli kurslar verilmektedir. Kadın destek merkezinden 19.550 kursiyer faydalanmıştır.
- ✓ TBB (Türkiye Belediyeler Birliği) ile birlikte pilot belediyelerde yürütülmeye başlanan İSKEP (İstihdam için Koordinasyon ve Eğitim Projesi) ile birlikte dezavantajlı vatandaşların işgücü piyasasına sürdürülebilir şekilde uyumuna katkıda bulunmaya yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

- ✓ Belediyece Engelliler Koordinasyon Merkezi, su kayağı merkezi, Hamarat Eller Çarşısı, tarihi sokakları yenileme ve mesire alanları gibi projeler tamamlanmıştır.
- ✓ Çalışmalarını halen devam ettirmekte olan el sanatları merkezleri ile kadınlara ve muhtaç kesime yönelik beceri kazandırma etkinlikleri sürdürülmektedir.
- ✓ İş-kur Sanat ve Sanat kursları ile birlikte vatandaşlara çeşitli sanat dallarına yönelik kurs hizmeti sunulmaktadır.
- ✓ Planlanan projeler arasında ise fuar merkezleri, bilim merkezleri, kültür merkezleri ve spor merkezleri gibi çalışmalar yer almaktadır (www.sanlıurfa.bel.tr).

Şanlıurfa belediyesince yukarıda bahsedilen hizmetlerin yanı sıra birçok hizmet ve yardım da gerçekleştirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Şanlıurfa belediyesinin modern anlamda sosyal belediyecilik anlayışını geliştirmeye ve yerleştirmeye çalıştığını söylemek mümkündür.

Çelik (2014) "Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyük Şehir Belediyesi Örneği" isimli çalışmasında, belediyenin, sosyal belediyecilik uygulamalarındaki eksiklerini;

- ✓ Yapılan uygulamaların farklı birimlerce yerine getiriliyor olması,
- ✓ Bu örgütlenme şekli birimler arasındaki koordinasyonun sağlanmasını olumsuz etkileyebilir,
- ✓ Belediyece yapılan aynı ve nakdi sosyal yardımların istenilen düzeyde değildir,

- ✓ Bu alanda çalışan uzman eleman eksikliği, şeklinde sıralamıştır

Değnilmesi gereken bir diğler konu da Şanlıurfa'nın bulunduğu konumun getirdiği dezavantajdır. Türkiye'nin güneydoğusunda konumlanan şehir, sanayileşme ve gelir getirici etkinlikler yönünden dar bir alana sahip olmasına rağmen sosyal hizmetler yönünden ileri sayılabilecek bir hizmet anlayışına sahip olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal hizmet ve yardım alanında bazı eksiklikler bulunmasına karşın Şanlıurfa belediyesi sosyal belediyeciğın getirdiği yükümlülükleri yerine getirmeye çalıştığını söylemek mümkündür.

2.4.3.3. Denizli Büyükşehir Belediyesi

Denizli, yaklaşık 1.000.000 nüfusu ile Türkiye'nin 21. büyük ilidir (2016 ADNKS verilerine göre). 13 ilin büyükşehir olması hakkındaki düzenleme ile büyükşehir statüsü kazanan Denizli, Ege Bölgesi'nin, İzmir'den sonra 2. büyük kenti durumundadır.

Denizli Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik uygulamaları adına Türkiye'nin önemli belediyeleri arasında yer almaktadır. Yardıma muhtaç bireyler adına gerçekleştirilen yardım ve hizmetler, sportif faaliyetler, kültürel etkinlikler, eğitim çalışmaları gibi alanlarda önemli aşamalar kaydetmiş olan Denizli Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediye olmanın verdiği yükümlülükleri büyük ölçüde yerine getirmektedir.

Aşağıda Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin alt yapı üst yapı gibi çalışmalarının yanında gerçekleştirdiği bazı sosyal yardım ve hizmetlere yer verilmiştir.

Denizli belediyesi sosyal hizmet daire başkanlığı aracılığı ile 2016 yılında, dezavantajlı guruplara destek faaliyetleri yürütmüştür. Bu kapsamda 3.445 vatandaşa toplam 894.450.00 TL tutarında nakdi yardım yapılmıştır. Ayrıca belediyeye yapılan başvurular incelenmiş 20.000 adet gıda kolisi yardımı ve "çöl ayak" hastalığından

muzdarip vatandaşlara 250 adet glütensiz içerikteki gıda kolisi yardımı yapılmıştır (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Belediyece eğitim gören öğrencilere de önem verilmiş ve bu kapsamda 2016 yılında lise ve dengi okullarda öğrenim gören 3.000 öğrenciye nakdi yardım yapılmıştır (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Engelli vatandaşlara yönelik gerçekleştirilen çalışmalar ise çeşitli hizmete sunulmuştur. Engelli vatandaşların sağlık hizmetlerinden faydalanabilmeleri adına ücretsiz taşıma hizmeti sunulmaktadır.

2016 yılında engelli vatandaşlara ihtiyaçlarına göre toplam 88 tekerlekli sandalye, 36 adet akülü tekerlekli sandalye, 17 adet beyaz baston, 27 adet konuşan saat ulaştırılmıştır (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Ayrıca;

- ✓ "Halep'te İnsanlık Ölmesin" kampanyası kapsamında 12 tır ayni ve nakdi yardım, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır.
- ✓ "Sevgi Eli" kampanyası kapsamında hayırseverler ile ihtiyaç sahipleri arasında köprü kurulmuştur. Bu kapsamda, sağlık raporu ile belgeli rahatsızlığı bulunan 45 vatandaşa hasta yatağı yardımı yapılmış, kampanyaya 12.000 bağışta bulunulmuş, bu sayede 91.000 ihtiyaç sahibine ulaşılmıştır.
- ✓ Yine "Sevgi Eli" kampanyası kapsamında 20.000 gıda kolisi yardımı yapılmış, 814 aileye 12.307 adet eşya yardımı ve afette evleri zarar görmüş 65 aileye ev eşyası yardımı yapılmıştır.
- ✓ Ramazan ayında belediyece iftar yemekleri düzenlenmiş ve 80.000 kişiye ulaşılmıştır.

Belediyece gerçekleştirilen sosyal hizmetlerden biri de günümüz belediye hizmetleri arasında önem arz eden evde bakım hizmetleridir. Bu kapsamda Denizli Büyükşehir Belediyesi, günlük yaşam faaliyetlerini tek başına sürdüremeyen, yaşlı, engelli ve yatalak 740 aileye evde bakım hizmeti sunmuştur. Hizmet kapsamında ev temizliği ve kişisel bakım hizmetleri yer almıştır (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Sosyal belediyecilik kapsamında yer alan sportif faaliyetler Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından önem verilen bir diğer alan olmuştur. 2016 yılı içerisinde birçok sportif aktivite düzenlenmiş, spor kursları ve yaz okulları açılmıştır. Bu kurslara 33.525 kursiyer katılmıştır (Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmetleri incelendiğinde, yardım ve hizmetlerin kapsamının oldukça geniş tutulduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca yukarıdaki yardım ve hizmetlere ek olarak, belediyece tiyatrolar, konserler, gösteriler ve paneller düzenlenmektedir.

2.4.3.4. Elazığ Belediyesi

Elazığ Doğu Anadolu bölgesinde, Malatya, Erzincan, Bingöl, Tunceli, Diyarbakır illeri ile komşu konumda yer almaktadır. Nüfus verilerine göre Elazığ'ın nüfusu 578 bindir ve nüfusun %75'lik kısmı şehir merkezinde yaşamaktadır. TÜİK verilerine göre Elazığ'ın nüfusu geçen yıllara göre sürekli artış göstermektedir. (TÜİK, 2017).

Elazığ belediyesi, sosyal belediyecilik kapsamında incelendiğinde, uygulama açısından bazı eksiklikler görülse de sosyal hizmet ve yardımlarını her geçen yıl arttırarak gerçekleştirmeye çalıştığını söylemek mümkündür. Elazığ belediyesi gerçekleştirdiği hizmet ve yardımlarla, İl sınırları çerçevesinde, yardıma muhtaç bireylere el uzatmakta, kültürel hizmetlerle de şehrin kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır.

Belediye 5393 sayılı kanun çerçevesinde, belediye yönetimince belirlenen amaç doğrultusunda, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü eliyle eğitim, kültür ve sosyal etkinliklerini gerçekleştirmektedir (Elazığ Belediyesi, 2017). Aşağıda belediyenin gerçekleştirmekte olduğu bazı sosyal yardım ve hizmetler belirtilmiştir.

Elazığ belediyesince 2016 yılında özel gün ve haftalara özel etkinlikler düzenlenmiş ve halkın faydalanması sağlanmıştır. Çanakkale gezisi, kadınlar gününe özel konferanslar, kandil ve bayram etkinlikleri, iftar yemeği organizasyonları gibi organizasyonlar gerçekleştirilmiştir. Belediyece kurulan İkrâm Çeşmesi'nden halka yıl boyunca süt, çorba ve şerbet ikramı yapılmıştır (Elazığ Belediyesi Faaliyet Raporu 2016, 2017).

Belediyece spora da gerekli önem verilmiştir. Özellikle genç yaştaki sporculara yaz okulları açılmış ve yaz okulu sonunda yetenekli sporcular profesyonel spora geçişleri sağlanmıştır. Spor merkezlerinden ise 4042 vatandaş faydalanmıştır. Ayrıca yerel Elazığ'ın yerel kulüplerine gerekli yardımlar sağlanmıştır.

Üniversite öğrencilerine yönelik belediye, ücretsiz ulaşım kartları oluşturarak, öğrencilerin ücretsiz ulaşımını sağlamıştır.

Engelli vatandaşlarımıza yönelik belediyece tekerlekli sandalye alımı gerçekleştirilmiş ve ihtiyaç sahiplerine ücretsiz ulaştırılmıştır. Belediyenin sosyal yardım ve hizmetler için ayırdığı bütçe 9.321.990.81 TL iken harcanan tutar 7.360.806.54 TL dir. Yani belediyenin sosyal yardım ve hizmetlerini gerçekleştirme oranı %78,96 olarak belirtilmiştir (Elazığ Belediyesi Faaliyet Raporu 2016, 2017).

2.4.3.5. Artvin Belediyesi

Artvin ili, Doğu Karadeniz bölgesinde Gürcistan sınırında, Erzurum, Erzincan ve Ardahan'a komşu konumdadır. Nüfusu 2016 yılı itibari ile 168.068 (ADNKS) olan Artvin, bu nüfusu ile küçük ölçekli belediyeler arasında yer almaktadır. Nüfus yoğunluğu çok değişkenlik göstermeyen Artvin, yıllara göre değişen göç hareketine sahiptir. İl'de yaşayanların gelir kaynakları arasında tarımın yeri, diğer gelir

kaynaklarına göre, coğrafi yapı nedeniyle kısıtlıdır. Ancak coğrafi yapının etkisiyle gelir kaynaklarının çeşitliliği de yüksektir (Atvin Belediyesi, 2017).

Aşağıda Artvin Belediyesi'nin gerçekleştirdiği hizmetleri sosyal belediyecilik çerçevesinde incelenecektir.

Artvin Belediyesi'nin sosyal belediyecilik çerçevesinde gerçekleştirdiği hizmetler arasında 'Evden Eve Temizlik' hizmeti yer almaktadır. Yaşlı ve bakıma muhtaç vatandaşların tespitinden sonra belediye ekiplerince ücretsiz olarak ve belirli aralıklarla hizmet sunulmaktadır (Atvin Belediyesi, 2017).

Belediyece kurulan 'Hanımlar Lokali' ile ev hanımları, öğrenciler ve çalışan bayanlara yönelik çeşitli kurslar ve seminerler ücretsiz olarak sunulmaktadır.

Artvin Belediyesi'nce gerçekleştirilen aş evi hizmeti yılın 365 günü faaliyet göstermektedir. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, talepler doğrultusunda gerekli incelemelerini yaparak ihtiyaç sahiplerine günlük sıcak yemek hizmetini gerçekleştirmektedir. Günlük 86 kişiye hizmet veren aş evi cenaze evlerine de yemek hizmetini ulaştırmaktadır (Atvin Belediyesi, 2017).

Belediyenin gerçekleştirdiği bir diğer sosyal hizmet 'Şefkat Eli Mağazası'dır. Bu hizmetle kullanılmamış ve kullanılabilir durumda olan kıyafet, ev eşyası, okul araç ve gereçleri ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır.

Yukarıdaki hizmet ve yardımlar dışında Artvin Belediyesi'nce gerçekleştirilen en önemli sosyal hizmet olarak 'İYİbu' projesi gösterilebilir. Belediyecilik imkânlarından her vatandaşın aynı şartlarda faydalanabilmesini sağlamak amacıyla hayata geçirilen proje engelli vatandaşların problemleri ile alakalı çözümler de üretmektedir. Proje ile aynı zamanda engelli ve yaşlı vatandaşlara, probleme göre uygun hizmetin ulaştırılması ve onların sosyal yaşama katılımının artırılması amaçlanmıştır (Atvin Belediyesi, 2017).

Program, özel ve devlet/özel telekomünikasyon şirketleri ve çalışmakta ayrıca e-devlet uygulaması ile de bağlantılı halde çalışmaktadır. Aynı zamanda sosyal medya uygulamalarıyla da bağlantılı çalışabilmektedir.

Programa belediye görevlileri, muhtarlar dahil edilerek konum hizmetinin yardımıyla en hızlı müdahale hedeflenmiştir. Aynı zamanda İYİbu projesinde, gerçekleştirilen hizmetin ardından yapılan değerlendirmeler ile yapılan işin başarı oranı belirlenebilmektedir. Proje kazanımları olarak;

- ✓ İş Emrinin Anlık Ulaştırılması
- ✓ Personelin ve araçların anlık takibi
- ✓ En yakın personeli görevlendirme
- ✓ En kısa yolu belirleme
- ✓ Fotoğraf/video ile kayıt edebilme
- ✓ Alt yapı ve iş konumunu dijital haritada görebilme
- ✓ Teknoloji kullanım maliyetleri tasarrufu
- ✓ Saha personeline rahat ulaşım ve paylaşım
- ✓ Anlık istenilen tarihler arası raporlama ve iş detayı
- ✓ Personel iş başarıma durum grafikleri (Atvin Belediyesi, 2017).

İYİbu projesiyle işitme engelli vatandaşlarımız için görüntülü görüşme özelliği dahil edilmiştir. Teknolojinin imkanları kullanılarak bu hizmetin daha da geliştirilmesi hedeflenmektedir. Belediye Bu proje ile küçük ölçekli belediyeler kategorisinde Bilişim Oskar'ı yarışmasında (TÜSİAD ve TBV tarafından düzenlenen) finale kalmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Bu bölüm başlıkları altında Tekirdağ'ın tarihi, coğrafi konumu, siyasi, ekonomik ve sosyo kültürel yapısına değinerek Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik uygulamaları ele alınacaktır.

3.1. TEKİRDAĞ'IN TARİHSEL GELİŞİMİ

Tekirdağ ilinin tarihi M.Ö 4000'li yıllara kadar dayanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Tekirdağ'ın çok köklü bir tarihe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu süreç boyunca Tekirdağ Rodosto, Bishante, Tekfurdağı gibi birçok isim almıştır. Tepehöyük'te yapılan kazılarda Kalkolitik Çağ'a ait buluntulara rastlanmıştır. Tekirdağ'ın sahil kesiminde ilk yerleşim yerlerine ait buluntuların ise Tunç Çağı'na ait olduğu belirlenmiştir. Tekirdağ topraklarına ilk yerleşen topluluğun Traklar olduğu sanılmaktadır. Traklar tarih öncesi zamanlarda, Orta Asya'dan dalgalar halinde gelerek bu topraklara yerleşmişlerdir. M.Ö 800-341 yılları arası ise Yunan dönemi olarak bilinmektedir. Yunanlar bu tarihler arasında çeşitli mücadeleler ve anlaşmalar ile birlikte şu anki Tekirdağ kıyılarına koloniler kurabilmişlerdir (TÜİK, 2013).

Tarih boyunca Frigler, Lidyalılar, Persler, Trak Türkleri, Roma İmparatorluğu gibi birçok devleti ve birçok milleti bünyesinde barındıran Tekirdağ, Osmanlı himayesine geçtikten sonra da başka devletlerce işgale uğramıştır. İşgal altında bulunan Tekirdağ 1913 yılında işgalden kurtarılmıştır. Ancak I. Dünya Savaşında tekrar Yunanlar tarafından işgale uğrayan Tekirdağ 1922 yılında tekrar Türk yönetimine geçmiştir (www.tekirdagtso.org.tr).

Tekirdağ 12.11.2012 tarihinde kabul edilen "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile büyükşehir belediyesi olmaya hak kazanmıştır. Ancak bu durum fiiliyata 2014 seçimleri ile birlikte geçmiştir.

3.2. TEKİRDAĞ'IN COĞRAFI KONUMU, İDARİ VE SOSYO-EKONOMİK YAPISI

3.2.1. Coğrafi Konum

Tekirdağ coğrafi konumu nedeniyle stratejik önem taşıyan, Avrupa ile Anadolu'yu birbirine bağlayan güzergâh üzerinde bulunması ve İstanbul'a yakınlığı ile de bu stratejik önemi daha da artmış bir vilayettir. Tekirdağ, Türkiye'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Doğusunda İstanbul, batısında Edirne, güneybatısında Çanakkale, kuzeyinde Kırklareli, güneyinde Marmara denizi ve kuzeyinde yine Karadeniz ile çevrili bulunmaktadır.

Tekirdağ iki denize de sınırı bulunan 6 ilden birisidir. Ayrıca tüm sınırları Trakya bölgesinde Avrupa kıtasında olan 3 ilden birisidir. Tekirdağ 6.339 km² yüzölçümü Türkiye yüzölçümünün %0.81'ini oluşturmaktadır (TÜİK, 2013).

3.2.2. İdari ve Sosyo-Ekonomik Yapısı

2016 ADNKS verilerine göre Tekirdağ ilinin nüfusu 972.875'tir. 6447 sayılı kanun ile Tekirdağ, büyükşehir statüsü kazandığından tüm nüfus il ve ilçe sınırlarında yaşamaktadırlar. Nüfusu en fazla olan ilçesi 253.551 kişi ile Çorlu sonra sırası ile Süleymanpaşa (191.864) ve Çerkezköy (146.319)'dür (TÜİK, 2013).

Veriler incelendiğinde (tablo-8) Tekirdağ'ın Nüfusunun giderek arttığı gözlemlenmektedir. Önceki yıllara göre sürekli artış içerisinde olan Tekirdağ nüfusu, başta sanayileşme olmak üzere, konumu, yerleşim imkânı ve artan eğitim olanakları ile de göç alan iller arasındadır.

Tablo-6 İncelendiğinde Tekirdağ nüfusunun yıllar içerisinde artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Aynı zamanda kadın ve erkek nüfusunda verildiği tabloda erkek nüfusunun fazla olmakla beraber birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Tekirdağ'ın Cinsiyete ve Yıllara göre Nüfusu

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam Nüfus
2007	352.693	375.703	728.396
2011	413.197	439.124	852.321
2016	473.056	499.819	972.875

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=945 adresinden alınmıştır.

3.2.3. Tekirdağ'ın Öne Çıkan Özellikleri

Tekirdağ'ın tarıma elverişli alanı çok olmasına karşın ilin ekonomisi ağırlık olarak sanayiye dayanmaktadır. 320.851 hektar tarım alanına sahip olan Tekirdağ'da, bu alanlarda, buğday, ayçiçeği ve kanola ağırlıklı olarak üretilen ürünlerdir.

Tekirdağ, il merkezi ve Marmara Ereğlisi olmak üzere iki limana sahiptir, aynı zamanda yeni bir limanın yapımı da devam etmektedir.

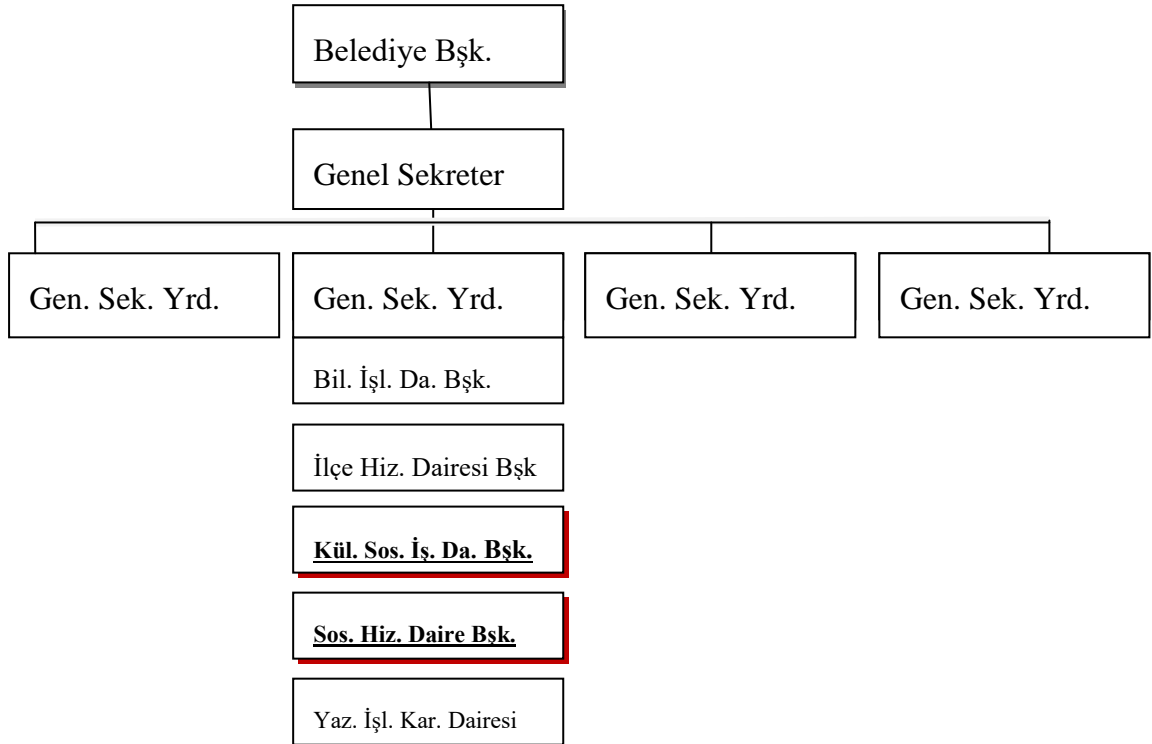
Tekirdağ 2006 yılında ilk üniversitesine kavuşmuştur. Daha öncesinde Trakya üniversitesine bağlı olarak faaliyette olan ziraat fakültesi civarına Namık Kemal Üniversitesi kurularak şehre önemli bir hareket kazandırılmıştır. Üniversite ile birlikte civar yerleşim artmış ve bölge ticaretine de önemli katkı sağlamıştır.

3.3. TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARINI GERÇEKLEŞTİREN BİRİMLER

Bu başlık altında Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal hizmet ve yardımlarını hangi birimler aracılığıyla gerçekleştirdiğini incelenecektir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştirdiği sosyal hizmetler de diğer belediyelerde olduğu gibi belirli birimler altında ve belirli yönetmelikler ve düzenlemeler ile birlikte gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda belediyenin "sosyal belediyecilik" anlamında gerçekleştirdiği hizmetleri, yerine getiren birimle beraber ele alınacaktır.

Şekil 3 : Tekirdağ B.Ş.B.' de Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Gerçekleştiren Birimler

Kaynak: www.tekirdag.bel.tr adresinden alınmıştır.

Belediyeler, belirli düzenlemelerle sunulacak olan hizmetlerin yerine getirilmesi adına organlarını oluşturmaktadırlar. Şekil- 3'te Tekirdağ belediyesinin

örgütsel şemasını görmekteyiz. Bu şemada belediyenin sosyal hizmetleri gerçekleştiren birimleri işaretlenmiş olarak görülmektedir.

Şekil - 3'te işaretli olarak gösterilen Kültür ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı yapılan sosyal hizmet ve yardımlarda ana aktör olarak yer almaktadır. Diğer birimlerin ise bu yardım ve hizmetlerin yürütülmesinde yardımcı aktör olarak yer aldığını söylemek mümkündür. Bu açıdan belirttiğimiz birimler ayrı başlıklar altında incelenecektir

3.3.1. Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı

Kültür ve sosyal işler dairesi başkanlığı, belediye başkanlığına bağlı olarak görev yapan genel sekreterliğe bağlı genel sekreter yardımcılığı altında faaliyet göstermektedir. Tablo- 9'da teşkilat şemasında görülmektedir.

Daire başkanlığının görev yetki ve sorumlulukları *"Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Teşkilat, Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik"* ile belirlenmiştir. Yönetmelik 6 bölüm ve 21 maddeden oluşmaktadır.

Yönetmeliğin birinci bölümünde tanımlar, amaç, kapsam ve yasal dayanaklar ve ikinci bölümde teşkilat yapısı yer almaktadır. Üçüncü bölümünde Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığının ve başkanlık bünyesinde yer alan birimlerin görev yetki ve sorumlulukları yer alırken dördüncü, beşinci ve altıncı bölümlerde ise kalite, iş sağlığı güvenliği ve son hükümler yer almıştır (TBŞBB, 2016).

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'nın görev yetki sorumlulukları yönetmelikte şu şekilde belirtilmiştir;

- ✓ Tekirdağ halkının birlik ve beraberliği ile birlikte yaşama kültürüne katkıda bulunmak ve diğer kültürel faaliyetlerin (konser, festival, fuar v.b) gerçekleşmesini ve kontrolünü sağlamak.

- ✓ Hane halkının bütçesine katkı sağlamak, işsizliği azaltmak ve iş gücünü arttırmaya ve meslek edindirmeye yönelik kursların açılmasını sağlamak.
- ✓ Gençlerin kötü alışkanlıklardan uzak durmasını sağlamak ve gençleri sportif faaliyetlere yönlendirmek, sportif faaliyetleri desteklemek ve gençlik ve spor merkezlerinin kurulmasını sağlamaktır. Aynı zamanda takip ve kontrolünü yapmaktır.

Görev yetki ve sorumlulukları yukarıdaki şekilde sıralanan başkanlığın bünyesinde Gençlik Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü ve Kültür Şube Müdürlüğü Yer almak üzere 3 şube müdürlüğü faaliyet göstermektedir.

3.3.1.1. Kültür Şube Müdürlüğü

Kültür Şube Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Müdürlük, sosyal belediyecilik anlayışının getirmiş olduğu sorumlulukların arasında yer alan kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Önceki başlıklar altında bahsedilen Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Teşkilat, Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik' de müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları maddeler halinde şu şekilde sıralanmıştır;

- ✓ (...) Ulusal ve uluslararası düzeyde seminer, sempozyum, kongre, konferans, konser, fuar, sergi, festival, yarışma, kermes, gösteri vb. faaliyetler düzenlemek veya düzenlenenlere katılım sağlamak, film gösterileri ve film festivalleri düzenlemek, belgesel filmler yapmak, yaptırmak veya satın alarak halkın yararlanmasına sunmak,
- ✓ (...) Şehir içi, şehir dışı, yurt dışı eğitim gezileri ve turları düzenlemek,
- ✓ Kentin ihtiyaçları doğrultusunda kongre, sağlık ve spor turizminin gelişmesine katkıda bulunmak,

- ✓ Kùltür merkezleri ve sanat galerileri kurulmasını teklif etmek ve bunlara ilişkin hizmetleri yürütmek,
- ✓ Orkestralar, korolar, çalgı, tiyatro, ses ve halk oyunları toplulukları kurulmasını teklif etmek ve bunlara ilişkin hizmetleri yürütmek (TBŞBB, 2016).

Müdürlüğün bu maddelere ek olarak, şehrin kültürel mirasının ÷lke içi ve ÷lke dışı platformlarda tanıtılması adına diğere faaliyetleri yürütmek desteklemek gibi görevleri de maddeler halinde belirtilmiştir.

3.3.1.2. Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü

Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü, Tekirdağ Büyük Şehir Belediyesi'nin sosyal hizmetlerini sunabilmesi adına önem teşkil eden birimlerden biridir. Bu müdürlük ile birlikte, sosyal hizmetlerin arasında önemli bir yeri olan ücretsiz meslek edinme kursları gibi faaliyetlerin yerine getirilmesi ve takibi gerçekleştirilmektedir. Yayınlanan yönetmelikte Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumlulukları şu şekilde verilmiştir;

- ✓ (...) Kişilerin düşüncelerini, kişiliklerini ve yeteneklerini geliştirici biçimde mesleki eğitim çalışmaları yapmak,
- ✓ Vatandaşların eksik eğitimlerini, çağımızın bilimsel, teknolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelere uyumlarını sağlayıcı, tarım, endüstri ve hizmet sektöründeki yeni teknolojilerin tanıtılmasına, yeni hizmet alanlarının geliştirilmesine, işsiz ya da farklı bir iş kolunda çalışmak isteyenlerin istihdamını sağlayıcı ve çalışanların hayat seviyelerini yükseltici beceriler kazanmalarına yardımcı olmak.
- ✓ Sanayinin ihtiyacı olan iş gücünün yetiştirilmesine yardımcı olmak için meslekî ve teknik içerikli eğitim çalışmaları yapmak.

- ✓ Sağlık kuruluşları ve alan uzmanları ile iş birliği içerisinde; halk sağlığının korunması, aile planlaması, sivil savunma, sağlıklı beslenme ve barınma, iyi bir üretici ve bilinçli bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı eğitim çalışmaları yapmak,
- ✓ Ev hanımlarına serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, yeteneklerini sergileme ve geliştirme imkânları sağlamak için gerekli olan mesleki eğitim çalışmaları yapmak, kursları planlamak ve program içeriklerini belirlemek,
- ✓ Kurs yerlerinin elektrik, su, gaz, telefon, internet, aidat vb. abone işlemlerini yaptırmak,
- ✓ Kurs ürünlerini tanıtıcı ve kursiyerleri ekonomik bakımdan destekleyici nitelikte pazar, sergi, fuar, panayır, kermes vb. etkinlikleri düzenlemek, bu amaçla düzenlenen organizasyonlara katılmak,
- ✓ Kültür Şube Müdürlüğü ile ortaklaşa sosyal, kültürel vb. konularda organizasyonlar ve kutlama programları yapmak (TBŞBB, 2016),

3.3.1.3. Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak görev alan birimlerden bir diğeri ise Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü'dür. Müdürlük; halk sağlığının korunması, gençleri kötü alışkanlıklardan uzak tutmak, sportif faaliyetleri desteklemek ve spor okulları açmak gibi konularda faaliyet göstermektedir. Müdürlüğün görev yetki ve sorumlulukları ise yine yukarıdaki başlıklarda değinilen yönetmelik ile belirlenmiştir. Bunlar;

- ✓ (...) Tekirdağ ilinde, halk sağlığının korunması, halkın spora teşvik edilmesi ve spor faaliyetlerinin yaygınlaştırılması için projeler üretmek,

- ✓ Halka yönelik her türlü spor ve gençlik faaliyetlerini planlamak, yürütmek ve geliştirmek,
- ✓ Sporu teşvik etmek amacıyla, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım yapılması için gerekli iş ve işlemleri yapmak, yaz ve kış spor okulları açmak,
- ✓ Özel gün ve etkinliklerde halkı spora özendirici çeşitli dallarda yarışmalar, turnuvalar ve benzeri etkinlikler düzenlemek, spor faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik olarak, tüm amatör takımlar arasında turnuvalar düzenlemek,
- ✓ İlkokul, ortaokul, liselerde öğrenim gören çocukları ve gençleri spora teşvik etmek, farklı spor dallarını tanımalarına imkân vermek amacıyla okullara gerektiğinde spor malzemesi desteği sağlamak,
- ✓ Gençleri zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak için gençlere yönelik projeler üretmek, gençlerin sosyal, sportif ve eğitsel becerilerini geliştirmek için çalışmalar yapmak, etkinlikler düzenlemek, gençlere yönelik panel, seminer, konferans, sempozyum, sportif ve eğitsel kamplar vb. etkinlikler düzenlemek,
- ✓ Gençlerin, çocukların, yetişkinlerin sağlıklı gelişimlerine katkıda bulunmak ve sporu yaygınlaştırmak için spor tesisleri ve gençlik merkezleri açmaya yönelik çalışmalar yapmak (TBŞBB, 2016).

Bu maddeler çerçevesinde 13.10.2015 tarihli meclis karında, Tekirdağ Yelken İhtisas Kulübü Derneği'nin talebi kabul edilmiş ve derneğe, belediye taşınır demirbaşları arasında yer alan 4 adet optimist yelkenli tekne ilgili düzenleme ile verilmiştir. Yine belediye meclisininin 07.07.2015 tarihli kararında, Tekirdağ Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu'nu talepleri değerlendirilip kabul edilmiş ve bu karar doğrultusunda futbol, basketbol ve voleybol takımlarına (109 takım) 2.000.000.00 TL nakdi yardım yapılması kararlaştırılmıştır (Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanlığı Meclis Kararı, 2015).

3.3.2 Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na Bağlı olan genel sekreter yardımcılara bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Bu birim sosyal hizmet ve yardımların yürütülmesinde Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ile birlikte önemli yükümlülüklere sahiptir. Birimin görev, yetki ve sorumlulukları " *Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Teşkilat, Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*" ile belirlenmiştir. Yönetmelik altı bölüm ve 20 maddeden oluşmaktadır. İlk üç bölümde tanımlar, birimler ve bu birimlerin görev yetki ve sorumlulukları verilmişken diğer bölümlerde birim yöneticilerinin görev, yetki ve sorumlulukları ve yönetmelik ile ilgili diğer hükümler yer almaktadır.

Daire başkanlığının yükümlülükleri yönetmelikte ana hatları ile şu şekilde ifade edilmiştir;

- ✓ Tekirdağ ili genelinde, temel ihtiyaçlarını karşılayamayan veya hayatlarını sürdürmekte güçlük çeken dar gelirlili, muhtaç, yoksul, kimsesiz, düşkün, yaşlı, engelli, hasta, bakım ve tedaviye ihtiyacı olanlara, ihtiyaç sahibi öğrencilere bütçe imkânları dâhilinde yapılacak ayni ve nakdi sosyal yardımları gerçekleştirmek,
- ✓ Bu amaçla aşevleri, giyim bankaları, gıda bankaları ve benzeri merkezleri kurmak için gerekli çalışmaları yapmak,
- ✓ İhtiyaç sahibi öğrencilere eğitimlerinde kullanılmak üzere ayni ve nakdi yardımlar yapılabilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, diğer sosyal yardım faaliyetlerini gerçekleştirmek,
- ✓ Tekirdağ ili genelinde aile birlik ve beraberliğine katkı sağlamak amacıyla; şiddet gören kadınlar için koruyucu tedbirler almak, ailelere psikolojik destek ve eğitim hizmetleri vermek, kadın konukevleri, aile danışma merkezleri,

kreş ve gündüz bakımevleri ile çocuk kulüpleri açmak için gerekli çalışmaları yapmak.

Maddeler incelendiğinde yardıma muhtaç yoksul kesimin ön planda tutulduğu ve aynı zamanda şiddete maruz kalan kadınların da belediye bünyesinde korunduğu ve desteklendiği görülmektedir. Yönetmelikte daire başkanlığı ile birlikte Sosyal Yardımlar Şube Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü ve Aile ve Toplum Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nün yükümlülükleri hakkında maddelere yer verilmiştir.

Sosyal İşler Şube Müdürlüğü'nün, yönetmelikte yer alan yükümlülüklerin bazıları şu şekilde ifade edilmiştir;

- ✓ (...) Muhtaç kişilere dağıtılmak üzere günlük sıcak yemek üretmek amacıyla, ihtiyaç oranında aşevi kurulması için gerekli çalışmaları yapmak,
- ✓ İhtiyaç sahibi kişilerin kullanımına sunulmak üzere, gıda ve giyim bankaları kurmak, doğal afet, yangın, toprak kayması vb. ani gelişen olaylar neticesinde mağdur olan kişiler ile kenti kısa süreliğine ziyaret edenlerden (asker ziyareti, öğrenci ziyareti vb.) barınma imkânı bulunmayan kişilere, barınma amacıyla yapılacak yardımların gerçekleştirilmesini sağlamak,
- ✓ Muhtaç, yoksul ve dar gelirli engellilerin engel durumlarına göre ihtiyaç duyduğu, tekerlekli sandalye, işitme cihazı, beyaz baston, protez ve benzeri araç ve gereç yardımının yapılabilmesi için gerekli iş ve işlemleri yürütmek,
- ✓ Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler ve Yardım Esasları Hakkında Yönetmelik çerçevesinde, ihtiyaç sahibi kişilere ayni ve nakdi yardım yapmak.

Yönetmelik maddeleri incelendiğinde sosyal işler daire başkanlığının yükümlülükleri hakkındaki maddeler muhtaçlara aş evi kurmak ve barınma imkânı

sağlamak, ayrıca engelli vatandaşlar için de gerekli teçhizatı temin etmek şeklinde ifade edilmiştir. Aynı zamanda yönetmelik çerçevesinde ayni ve nakdi yardımların yapılması şeklindeki ifade de yardım ve hizmetlerin kapsamını genişletmiştir.

3.3.2.1 Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Toplumlarda engelli ve yaşlı kesime yapılacak olan yardımlar büyük önem taşımaktadır. Engelli ve yaşlı kesimin, sunulan hizmetlerden, yardım almaksızın faydalanamamaları dışında yemek, içmek gibi insanların temel ihtiyaçları arasında olan ihtiyaçları dahi yardım almadan giderememeleri gibi dezavantajları onları diğer muhtaç kesimlerden daha önemli hale getirmektedir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'nın yükümlülüklerini belirtildiği yönetmelikte engelli ve yaşlılara yönelik bazı düzenlemeler şu şekilde yer almıştır;

- ✓ Tekirdağ ili genelinde yaşayan dezavantajlı, engelli ve yaşlıların yaşamlarını kolaylaştırmak için; engelli yaşam merkezleri, huzurevleri ve benzeri merkezleri açmak için gerekli çalışmaları yapmak,
- ✓ Engelli ve yaşlıların sosyal yaşam alanlarına ve hizmet binalarına erişimleri ile bu alanlarda özgürce hareket edebilmelerini kolaylaştırmak, gerekli görülen yerlere engelli tuvaleti, akülü sandalye şarj istasyonlarını kurmak,
- ✓ Muhtaç, yoksul ve dar gelirlili engellilerin engel durumlarına göre ihtiyaç duyduğu, tekerlekli sandalye, işitme cihazı, beyaz baston, protez ve benzeri araç ve gereç yardımının yapılabilmesi için işlemleri yürütmek.

Çok kapsamlı olmamakla birlikte sosyal belediyeciliğin gerektirdiği bu düzenlemeler yönetmelikte yer almıştır. Bazı maddeler ise Sosyal İşler Daire Müdürlüğü ile ortak olarak Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Şube Müdürlüğü yönetmeliğinde de yer almıştır.

3.3.2.2. Aile ve Toplum Şube Müdürlüğü

Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'nda yer alan bir diğer birim ise Aile ve Toplum Şube Müdürlüğüdür. Birim, belediye tarafından, yardıma muhtaç kadın ve çocukların korunması, psikolojik, maddi ve manevi olarak destek verilmesi görevini yerine getirmekle mükellef kılınmış. Görev yetki ve sorumlulukları ise daire başkanlığının görev yetki ve sorumluluklarını belirleyen yönetmelik maddelerinde yer almıştır. Bu maddelerin bazıları şu şekilde sıralanmaktadır;

- ✓ Tekirdağ ili genelinde, şiddet gören kadınlar için koruyucu tedbirler kapsamında kadın konukevleri kurmak için gerekli çalışmaları yapmak,
- ✓ Kadınlara yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi ve ortadan kaldırılması için çalışmalar yürütmek, koruyucu tedbirler almak, gerekli sosyal destek sistemlerinin oluşturulmasını sağlamak, kadını ekonomik açıdan güçlendirici çalışmalar yapmak,
- ✓ Ailenin birlik ve beraberliğine katkı sağlamak, psikolojik destek ve eğitim hizmetleri vermek amacıyla; aile danışma merkezleri açmak,
- ✓ Çocuk bakımevleri açmak için gerekli çalışmaları yapmak. Ekonomik durumlarına bakılmaksızın şehit ve gazi çocukları; cezaevlerinde hükümlü ve tutuklu olan anneleri ile birlikte kalan çocuklar, ekonomik gücü yeterli olmayan ailelerin çocukları ile ekonomik güçlük içindeki anne veya babası vefat etmiş çocuklar, tek ebeveyni ile yaşayan çocuklar için ücretsiz kreş ve gündüz bakımevleri ile çocuk kulüpleri açmak.

Toplumun temelini oluşturan aile kurumu için yönetmelikte, kadın ve çocukları ön planda tutan bir çalışma yapıldığını söylemek mümkündür.

3.4. TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Bu başlık altında Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştirdiği ve proje aşamasında olan sosyal belediyecilik uygulamaları incelenecektir.

Sosyal belediyecilik uygulamalarının birimlerden ayrı bir başlıkta ele alınmasının nedeni, belediye bünyesindeki birimlerin görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen yönetmelik maddelerinin birbirini kapsar şekilde olmasıdır.

3.4.1 Sosyal Hizmet ve Yardımlar

3.4.1.1 Ayni ve Nakdi Yardımlar

Sosyal belediyecilik kapsamında, merkezi yönetim içersinde yerel yönetim birimi olarak yer alan belediyelerin, yardıma muhtaç kesime yönelik belirli bir takım hizmetler sunduğu belirtilmişti. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi de sosyal yardımlar kapsamında yardıma muhtaç kesimlere ayni ve nakdi olarak belirli yardımlar gerçekleştirmektedir. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardımlar Yönetmeliği' ne göre, gerçekleştirilen yardımların ne şekilde yerine getirileceği de yine yönetmelikte yer almıştır (TBŞBB, 2016).

Buna göre nakdi yardımların gerçekleştirilebilmesi adına öncelikle vatandaşın başvurusu ve dosyanın tamamlanması gerekmektedir. Sonrasında belediyenin incelemesi ve muhtarlığın tespiti gerekmektedir. Tespit sonrasında yardımın iletilip ileilmeyeceğine kara verilmektedir. Ve sonuç yazılı olarak kişiye iletilmektedir

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi stratejik ve faaliyet raporlarından edinilen bilgilere göre gerçekleştirilen nakdi ve ayni yardımların bazılarını sıralamaya çalışacağız. (Belediyenin, önceki dönemlere ait verilerine ulaşamamıştır.)

- ✓ 2015 yılı temmuz ayından 2016 yılı kasım ayına kadar, kasım ayı dâhil olmak üzere toplam 308.000.00 TL nakdi yardım ihtiyaç sahibine ulaştırılmıştır.
- ✓ 2015 yılı içerisinde 9 aileye toplam 6.800.00 TL nakdi yardım gerçekleştirilmiştir (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2015)).
- ✓ Yoksul ve dar gelirlili aileleri kapsayacak şekilde her ilçeye 100'er koli olmak üzere toplamda 1100 koli ramazan kolisi dağıtımını gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Malkara ilçesinde afetten zarar gören 8 aileye toplamda 40.000.00 TL yardım yapılmıştır.
- ✓ 2016 yılı içerisinde muhtarlığın belirlemiş olduğu yardıma muhtaç ailelere toplam 15.000 adet erzak kolisi dağıtılmıştır.
- ✓ Belediyeye hibe edilen veya bağış yapılan giyim, elektronik ve ev eşyası gibi yardımlar ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır (Tekirdağ Belediyesi Faaliyet Raporu (2016)). (Net sayıya ulaşmamaktadır.)

3.4.1.2. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri

Sosyal hizmet ve yardımlar açısından özen gösterilen kesimler arasında yaşlı ve engelli bireyler de yer almaktadır. Diğer kesime göre dezavantajlı olan bireyler sosyal yardım politika uygulayıcıları tarafından da dikkate alınması gereken bir sorundur. Bu bağlamda, başlık altında Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin dezavantajlı olan bu kesime yönelik yapmış olduğu çalışmalar incelenmeye çalışılacaktır.

Tablo-7'de Engelli ve Yaşlı Hizmetleri biriminin, Faaliyet Raporu'nda yer alan yaşlı ve engelli kesime yönelik yardım ve hizmetleri yer almaktadır.

Tablo 7 : 2015 yılı Yardıma Muhtaç Engellilere Yönelik Hedeflenen ve Gerçekleştirilen Yardımlar

Gösterge	Değer Türü	2015 Hedef	Gerçekleşen	Açıklama/ Sebep
Yardıma muhtaç vatandaşların memnuniyet oranı	%	20	67,60	-
Yaşlı ve engelli vatandaşların ulaşımını kolaylaştıracak materyallerin sağlanması	%	45	-	6 kişiye ulaşıldı
Rehabilitasyon desteği sağlanması	%	25	0	Çalışma yapılmadı
Yaşam standartlarının iyileştirilmesi	%	15	-	2016 ' da uygulanacak
Sosyo-psikolojik rehberlik destek hizmeti sağlama	%	15	0	Çalışma yapılmadı

Kaynak: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2015) bilgilerinden derlenmiştir.

- ✓ İhtiyaç sahibi olduğu tespit edilen vatandaşlara manüel ve elektrikli olmak üzere 5 adet tekerlekli sandalye yardımı yapılmıştır (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).
- ✓ 2015 yılında engelli ailelerine 23.400.00 TL nakdi yardım ve 2 adet tekerlekli sandalye yardımı yapılmıştır (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2015).
- ✓ Tekirdağ merkezde ve belirlenen ilçelerde 5 adet tuvalet kabini engelli vatandaşların hizmetine sunulmuştur.

2015 yılı faaliyet raporuna göre oluşturulan Tablo-7'de belediyece gerçekleştirmiş ve gerçekleştirilmesi planlanan yardımlar görülmektedir. Tabloya göre engelli ve yaşlı vatandaşlara yönelik gerçekleştirilen yardımların yüzdesel olarak düşük kaldığını söylemek mümkündür (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2015).

3.4.1.3. Ramazan Ayı İftar Yemekleri

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, sosyal hizmetleri kapsamında, sosyal ilişkilerin ve manevi duyguların güçlendirilmesi ve aynı zamanda ramazan ayı boyunca yarımdaya muhtaç kesime katkı sağlayacak iftar yemekleri düzenlemektedir. Belediyece, iftar yemekleri 11 ayrı ilçede 16 iftar yemeği şeklinde gerçekleştirilmiştir (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2017).

3.4.1.4. Spor Kulüplerine Yönelik Yardımlar

Belediyece, spor kulüplerine sportif faaliyetlere sosyal belediyecilik anlayışı gereği olarak destek sağlanmaktadır. Bu kapsamda etkinlikler düzenlenmekte ve spor kulüplerine maddi olarak yardım sağlanmaktadır. Bölgesel ligde mücadele eden amatör lige katılan spor kulüpleri ile ferdi müsabakalara katılan 106 spor kulübüne toplam 2.000.000.00 TL yardım gerçekleştirilmiştir. Belediye envanterinde bulunan 4 adet optimist tekne yelken kulübüne hibe edilmiştir (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Tablo 8 : Hedeflenen ve Gerçekleşen Sportif Hizmetler

Gösterge	Hedeflenen	Gerçekleşen	Açıklama
Spor hizmetlerinden memnuniyet oranı	%80	%69.6	Anket sonucu belirlenmiştir
Kamplara/yaz okullarına katılan genç sayısı	408	0	Yer tahsis edilememiştir
Nakdi ve aynı yardım sağlanan kulüp sayısı	150	106	Toplamda 2.000.000.00 TL
Prefabrik spor kompleksi sayısı	2	0	Proje aşamasında
Yapılan spor salonu sayısı	2	0	Proje aşamasında

Kaynak: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2015) bilgilerinden derlenmiştir.

Tablo-8 incelendiğinde belediyece gerçekleştirilen sportif faaliyetlerin yetersiz kaldığı görülmektedir. Ayrıca spor kulüplerine, nakdi yardımın yapıldığı ve sınırlı miktarda aynı yardımın yapıldığı görülmektedir. Belediyece sportif faaliyetler için yapılacak olan yardımların önemli bir kısmının proje aşamasında olduğu belirtilmektedir.

3.4.2. Eğitim, Kültür ve Sanat Faaliyetleri

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Tekirdağ'ın tarihini ve kültürel değerlerini korumak, sosyal yapıyı güçlendirmek ve gelecek nesle aktarmak adına çeşitli kültürel etkinlikler düzenlemiş, eğitime katkı sağlayacak kurslar açmış, panel ve seminerler düzenlemiş ve yine eğitim alanında çeşitli organizasyonlar düzenlemiştir. Bu başlık altında Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında gerçekleştirmeye çalıştığı bu hizmetler incelenmeye çalışılacaktır (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2017).

3.4.2.1 Kültürel Faaliyetler

Kültürel etkinlikler kapsamında belediyece, tiyatro gösterimleri, yürüyüşler, paneller, geziler, sempozyumlar, tiyatro metni yazma yarışmaları, kültür turları, özel günler için etkinlikler ve festivaller düzenlenmektedir.

Kültür Gezileri: Kültür gezileri kapsamında 2015 yılında 11 ilçenin (Tekirdağ ilçeleri) katılımıyla çeşitli yerlere geziler düzenlenmiştir. Geziler 3792 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çanakkale, İstanbul, Edirne, Eskişehir başta olmak üzere toplam 50 gezi düzenlenmiştir (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2015).

Yayınlar: Belediye bünyesinde gerçekleştirilen etkinliklerin, halka yeterince duyurulabilmesi ve gerekli bilginin verilebilmesi adına broşürler, ilanlar ve dergiler bastırılmaktadır. Ayrıca 2015 yılı itibari ile "Tekirdağ Büyükşehir Haber" gazetesi 3 aylık olarak çıkarılmaya başlanmıştır.

Tiyatro: Belediye il sınırlarında tiyatro gösterimleri yapılmıştır. 31.11 - 31.12.2015 tarihleri arasında "Kukla Tiyatrosu" çocuklar için gösterime sunulmuştur. Aynı zamanda kardeş şehir ilan edilen Bulgaristan'ın Silistire şehrinde de tiyatro gösterimi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 2016 yılında yetişkinler ve çocuklar için çeşitli tiyatro gösterimleri gerçekleştirilmiş ve 2017 yılı için de tiyatro gösterimleri planlanmıştır (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Diğer Kültürel Etkinlikler: Kültürel etkinlikler kapsamında belediyece yıl boyunca çeşitli konser etkinlikleri, kadınlar günü, 19 Mayıs, öğretmenler günü gibi özel gün ve haftalarda çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca Tarım ve Teknoloji etkinlikleri de belediyece gerçekleştirilmektedir. Tekirdağ'ın en büyük ve tanınmış festivali olan Kiraz Festivali kutlamaları da yıllardan buyana devam ettirilmekte ve çeşitli etkinliklerle gerçekleştirilmektedir.

3.4.2.2 Eğitim Faaliyetleri

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik kapsamındaki çalışmalarını, eğitim alanında TEMEK ile birlikte sürdürmektedir. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları'nda çeşitli alanlarda eğitim verilmektedir. 2015 tarihinde 7 adet olan kurs sayısı 2017 itibari ile 31 alanda yaklaşık 100 kursa ulaşmış ve hizmete sunulmuştur. TEMEK bünyesinde açılan kurslar Tekirdağ'ın farklı ilçelerinde talebe göre hizmete sunulmuştur (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2015).

Belediyenin eğitim alanında yaptığı çalışmalar arasında il genelindeki okulların onarımı, laboratuvar ihtiyaçlarının karşılanması ve güvenlik donanımlarının karşılanması gibi işlemler yer almaktadır. Bu kapsamda 2015 yılında 12 okulun ihtiyaçları karşılanmıştır.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim alanında bir diğer projesi de "11 İlçede 11 Okul Projesi" dir. Projenin ihale işlemleri 2015 yılında yapılmış okullar inşaat aşamasındadır (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2015).

Tablo 9: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Eğitim Alanındaki Faaliyetleri (2015)

Gösterge	Değer Türü	Hedef	Gerçekleşme	Açıklama/Sapma
Eğitim başarı oranında artış	%	30	-	Kurslara kayıt olup devam eden kursiyerlerin kurs bitiminde yapılan sınavlarda tamamı başarılı olarak belge almaya hak kazanmışlardır. Bir önceki yıla ait veriler bulunmadığından artış oranı hesaplanmamıştır.
Eğitim ve Sosyal programlara katılan öğrenci sayısı	%	50	70	Tamamlanan kurslarda 97 kişi Devam eden kurslarda 159 kişi mevcut olup, talepler doğrultusunda açılacak kurslar içinde kayıt işlemleri devam etmektedir
Vatandaşların meslek eğitim ve istihdam desteklerinden memnuniyet oranı	%	80	100	Meslek eğitimleri verilmiş olup, istihdama yönelik çalışma yapılmamıştır.
Programlara katılanlar içinde işe yerleştirilenler	%	25	0	-

Kaynak: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2015) bilgilerinden derlenmiştir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin genel olarak eğitim etkinlikleri incelendiğinde, bu alanda yeterli seviyede olduğu görülmektedir. Eğitim kurslarının 2017 itibari ile geçmiş senelere göre artmış olduğunu Tablo- 9'da görülmektedir. Ayrıca eğitim alanında gerçekleştirilen hizmetlerin, meslek edindirme kursları ve okul yapımı ile birlikte Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin, eğitim alanında sosyal belediyecilik görevini büyük ölçüde yerine getirdiğini söylemek mümkündür.

IV. SONUÇ YERİNE

Refah devletinin gereği olarak yapılan hizmet ve yardımların, bu günkü anlamda olmasa da, tarih boyunca yapıla geldiği bilinmektedir. Ancak, bu hizmet ve yardımları gerçekleştirenlerin ve kapsamlarının değişim gösterdiği görülmektedir. Sosyal politikaların kapsamının da toplumların kültürleri, gereksinimleri ve yaşayış tarzları gibi konulardan etkilendiğini ve bu nedenle bölgesel farklılıklar gösterdiğini söylemek mümkündür.

Başlangıçta dini kuruluşlar, aileler ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilen sosyal yardım ve hizmetler ilerleyen dönemlerde merkezi idareler tarafından gerçekleştirilmeye başlanmış ve yönetimlerin bir parçası haline gelmiştir. Merkezîyetçi devlet anlayışının zayıflamaya başladığı 80'li yıllar itibari ile zaten yerel yönetimler tarafından kısmen yerine getirilen bu hizmet ve yardımlar, daha da güçlendirilmiş düzenlemeler ile yerel yönetimlere bırakılmaya başlanmıştır.

Yerel yönetim ayağında, sosyal politikaların uygulayıcısı olarak belediyeler bu anlamda önemli bir rol üstlenmiş ve günümüz yönetim anlayışında çok önemli bir yere sahip olan sosyal belediyeçilik kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ancak Avrupa ülkelerine göre, Türkiye'de sosyal belediyeçilik kavramının uygulama aşaması, daha yavaş ilerleyen bir süreçte gerçekleşmiştir.

90'lı yıllar itibari ile sosyal belediyeçilik anlayışı ülkemizde yeni yeni görülmeye başlamıştır. Ancak, çeşitli aksaklıklar nedeni ile sosyal belediyeçilik anlayışının yerleşmesi gecikmiştir. Bu aksaklıklar arasında; yapılan düzenlemelerin yetersizliği, yetki karmaşası ve belediyeçilik anlayışının Türkiye'de yeterince gelişmemiş olması gösterilebilir. 2000'li yıllar itibari ile gerekli yasal düzenlemelere son şekilleri verilmeye başlanmış ve sosyal belediyeçilik uygulamalarında önemli gelişimler yaşanmıştır.

Sosyal belediyeçilik anlayışı belediyelere, sosyal alanda planlama ve uygulama yükümlülüğü getiren, kaynaklarını; eğitim, sağlık, yoksulluk yardımı, kültürel faaliyetler, bireyler arasındaki sosyal adaletin sağlanması, işsizlik gibi sosyal

alanlarda kullanılması gibi görevler yüklemekte olan bir anlayış olduğuna değinilmiştir. Genel itibari ile Türkiye'de, sosyal belediyecilik kavramı adına gerekli yasal düzenlemeler yapılmışsa da uygulamada birçok eksikliğin olduğunu söylemek mümkündür.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlamındaki çalışmaları incelendiğinde birçok konuda eksik kaldığını söylemek mümkündür. Sosyal belediyecilik kavramı çerçevesinden bakıldığında, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmetlerinin oldukça dar kapsamda ve yetersiz düzeyde uyguladığı görülmektedir.

Belediyece gerçekleştirilen sosyal hizmet ve yardımların düzenlemeleri kapsamlı bir şekilde yapılmış olmasına rağmen, uygulamada aynı düzen ve kapsam görülememiştir. Belediye tarafından, sosyal hizmet ve yardımların geçmişe dönük kayıtlarının kaybolması/yeterli tutulmaması, geçmişe yönelik karşılaştırma ve analiz yapılmasını güçleştiren bir husus olmuştur.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal hizmet yardımları incelendiğinde, nakdi yardımların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Meslek edindirme kursları ise önemli sosyal hizmet projeleri arasında yer almaktadır. TEMEK kursları birçok meslek alanında, önemli faaliyetler göstermektedir. Ayrıca belediyenin eğitim alanında gerçekleştirdiği projelerden de yola çıkarak, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesinin, eğitim alanında sosyal belediyecilik görevini büyük ölçüde yerine getirdiğini söylemek mümkündür.

Belediyenin, 2014 yılı itibari ile büyükşehir belediyesi olması ve yapısal değişim sürecinde olması, yerelden gelen sosyal hizmet talebinin az olması veya talebin tespit edilememesi, yerel halkın sosyal hizmet ve yardımlara bakış açısı gibi konuların, genel itibariyle, belediyenin sosyal hizmet ve yardım seviyesinin yetersiz kalmasına neden olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ş. (2012). 6360 Sayılı Yasa'nın Türkiye'nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Toplum ve Demokrasi* , 153-176.

Akdoğan, Y. (2008). Sosyal Belediyecilik. *Yerel Siyaset Dergisi* (3).

Alıntılayan Kavruk, H., & Yaylı, H. (2008). (Aktaran Onar,1966:622). *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 1-31.

Altan, Ö. Z. (2007). *Sosyal Politika*. Eskişehir: A Anadolu Üniversitesi.

Anayasa. (1982, 10 18). *Türkiye Büyük Millet Meclisi*. 09 24, 2016 tarihinde TBMM Web Sitesi: <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> adresinden alındı

Artvin Belediyesi. (2017). 10 02, 2017 tarihinde Artvin Belediyesi Resmi Web Sitesi: <https://www.artvin.bel.tr/> adresinden alındı

Aydın, M. (2009). *Sosyal Politika ve Yerel Yönetim Kavramlarının Teorik Çerçevesi* İstanbul: İz Yayın Kuruluşu.

Aydın, M. (2008). *Sosyal Politika Ve Yerel Yönetimler*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği . *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi* , 173-192.

Beki, A. (2009). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik (Ümraniye Belediyesi Örneği). *Yayımlanmış Doktora Tezi* . İstanbul.

Berk, Z. (2010). Kent Yoksulluğu ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırıkkale Belediyesi Örneği. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi* . Isparta.

Canyaş, O. (2015, 04). *Alternatif Politika*. 09 30, 2016 tarihinde Alternatif Politika web sitesi: http://alternatifpolitika.com/site/dosyalar/arsiv/19-Nisan-2015/1.chpnin-sosyal-demokrasi-seruveni_orkunt-canyas.pdf adresinden alındı

Çelik, A. (2014). Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 1 - 20.

Çiçek, Ş. (2010). Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Politikaları: Batı Akdeniz Örneği. *Yayımlanmış Doktora Tezi* . Isparta.

Çiçek, Y. (2014, Nisan). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* , 53-64.

Danış, M. Z. (2007). Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplininde Sosyal Politikanın Yeri ve Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi* , 18 (2).

Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2017, 04 20). 05 16, 2017 tarihinde Denizli Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi: <http://www.denizli.bel.tr/userfiles/file/2016> adresinden alındı

Dodurka, B. Z. (2014). *Türkiye'de Merkezi Devlet Eliyle Yapılan Sosyal Yardımlar*.

Durdu, Z. (2009). Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Döner: Sosyal Refah Devleti. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (22), 38-50.

Elazığ Belediyesi. (2017). 09 14, 2017 tarihinde Elazığ Belediyesi Resmi Web Sitesi: <https://www.elazig.bel.tr/> adresinden alındı

Elazığ Belediyesi Faaliyet Raporu 2016. (2017). 09 14, 2017 tarihinde Elazığ Belediyesi: https://www.elazig.bel.tr/img/files/yayinlar/Faaliyet_Raporlari/Faaliyet_Raporu_2016.pdf adresinden alındı

Ersöz, H. Y. (2005). “5272 sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri”. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* , 134-151.

Ersöz, H. Y. (2004). *Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Ersöz, H. Y. (2011). *Soyal Politika'da Yerelleşme*. istanbul: İTO.

Gözler, K. (2007). *Devletin Genel Teorisi*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Güven, S. (2001). *Sosyal Politikanın Temelleri* (3. Baskı b.). Bursa: Ezgi Kitabevi.

Kalkınma Bakanlığı. (2012, Aralık). *Sosyal Politika Kavramları Sözlüğü*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Kapani, M. (1983). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Keleş, R., Tomanbay, İ., & Novak, J. (1991). *Türkiye’de ve Almanya’da Sosyal Hizmetler*. Ankara: Selvi Yayınları.

Kesgin, B. (2012). *Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik*. Bursa: Ekin Basım Yayım Dağıtım.

Koray, M. (2008). *Sosyal Politika* (3. Baskı b.). Ankara: İmge Kitabevi.

Metin, O. (2011). Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi. *Çalışma ve Toplum Dergisi* , 179 - 200.

MİGM. (2016, 06). *Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü*. 09 30, 2016 tarihinde Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü web Sitesi: http://www.migm.gov.tr/kurumlar/migm.gov.tr/YAYINLAR/FAAL%C4%B0YET%20RAPORLARI/2015_MAHALLI_IDARELER_GENEL_FAALİYET_RAPORU.pdf adresinden alındı

Özaydın, M. M. (2008). Küresel Etkilerle Şekillenen Sosyal Politika Anlayışı Ekseninde Sosyal Politikaların Geleceğini Tartışmak. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 163-180.

Özdemir, S. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.

Özdemir, S., & Meşhur, M. Ç. (2011, 11 10). *www.journalagent.com*. 10 04, 2016 tarihinde Journal Agent Web Sitesi: http://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON_6_3_171_183.pdf adresinden alındı

Özkök, Ö. (2010). Müdahaleci Devletten Piyasa Ekonomisine Değişen Refah Devleti Anlayışı. *Yayımlanmış Doktora Tezi* . İstanbul.

Resmi Gazete. (1924, 3 18). *442 Sayılı Köy Kanunu* .

Resmi Gazete. (1930, 4 3). *1580 Sayılı Belediye Kanunu* .

Resmi Gazete. (2004, 12 7). *5272 Belediye Kanunu* .

Resmi Gazete. (2004, 07 23). *5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu* .

Resmi Gazete. (2005, 7 3). *5393 Sayılı Belediye Kanunu* .

Resmi Gazete. (2005, 07 13). *5393 Sayılı Belediye Kanunu* .

Seyyar, A. (2002). *Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Soysal, M. (1986). *100 Soruda Anayasanın Anlamı*. İstanbul: Gerçek Yayınları.

Sunay, C. (2002). Belediyeciliğin Doğuşu Sürecinde Osmanlı Mirası. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 113-133.

Şahinoğlu, İ. (2014). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı . *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu. (2014). Ağustos 4, 2017 tarihinde Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi: <http://www.sanlıurfa.bel.tr/kategori/85/0/dokuman-arsivi> adresinden alındı

Tanör, B. (2016). *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri* (25.Baskı b.). Yapı Kredi Yayınları.

TBMM. (1976). Eylül 20, 2016 tarihinde Mevzuatı Geliştirme Ve Yayın Genel Müdürlüğü Web Sitesi: www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2022.doc adresinden alındı

TBMM. (1986, 05 29). *Mevzuat* . Eylül 20, 2016 tarihinde Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Web Sitesi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3294.pdf> adresinden alındı

TBŞBB. (2016, 11 10). *Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Teşkilat, Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*. 03 27, 2017 tarihinde TBŞBB web sitesi: http://www.tekirdag.bel.tr/content/file/dokuman/1483439998_kltr_ve_sosyal_ler_dairesi_bakanl_alma_ynetmelii_2016-2017.pdf adresinden alındı

Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanlığı Meclis Kararı. (2015, 10 13). 03 31, 2017 tarihinde Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi web Sitesi: http://www.tekirdag.bel.tr/content/file/dokuman/1462516224_2015_ylnda_yaplan_ayni_ve_nakdi_yardmlar.pdf adresinden alındı

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2017). Eylül 26, 2017 tarihinde Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi: http://www.tekirdag.bel.tr/etkinlik_arsiv/1 adresinden alındı

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu. (2015). Eylül 24, 2017 tarihinde Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi: http://www.tekirdag.bel.tr/faaliyet_raporlari adresinden alındı

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu. (2016). Eylül 24, 2017 tarihinde Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi: http://www.tekirdag.bel.tr/faaliyet_raporlari adresinden alındı

Toprak, D., & Şataf, C. (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi* , 11-24.

Toprak, Z. (2006). *Yerel Yönetimler* (6. Baskı b.). Ankara: Nobel Basım Yayım.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., & Özer, M. A. (2008). *Mahalli İdareler* (2. Baskı b.). Ankara: Nabel Yayın Dağıtım.

Torun, İ. (2002). Kapitalizmin Zorunlu Şartı "Protestan Ahlak". *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* , 89-98.

TÜİK. (2015). Eylül 21, 2016 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16201> adresinden alındı

TÜİK. (2017). 09 15, 2017 tarihinde TÜİK Resmi Web Sitesi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 adresinden alındı

TÜİK. (2013). *Seçilmiş Göstergelerle Tekirdağ 2013*. 03 20, 2017 tarihinde TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU: <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/TEKIRDAG.pdf> adresinden alındı

Urhan, V. F. (2008). "Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması". *Sınıştay Dergisi* (70), 85-102.

www.kirikkale.gov.tr. (2016, 01 05). *Kırıkkale Valiliği*. 11 14, 2016 tarihinde Kırıkkale Valiliği Web Sitesi: <http://kirikkale.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakfi-mutevelli-heyet-toplantisi-yapildi> adresinden alındı

www.kirikkale-bld.gov.tr. (2017, 01 22). *Kırıkkale Belediyesi*. 02 24, 2017 tarihinde Kırıkkale Belediyesi Web Sitesi: <http://www.kirikkale-bld.gov.tr/?sayfa=haberoku&id=2738#.WLBebPmLTIU> adresinden alındı

www.sanlıurfa.bel.tr. (2017). *Şanlıurfa Belediyesi*. 2 25, 2017 tarihinde Şanlıurfa Belediyesi Web Sitesi: <http://www.sanlıurfa.bel.tr/icerik/14/2/ekonomik-yapi#.WLGDavmLTIU> adresinden alındı

www.tekirdagtsso.org.tr. (2017). *Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası*. 02 28, 2017 tarihinde Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası Web Sitesi: http://www.tekirdagtsso.org.tr/Sayfalar/Tekirdag_Tarihi adresinden alındı

Zeyrekli, S., & Ekizceleroğlu, R. (2007). Avrupa Birliği Bağlamında Hizmette Yerellik (Subsidiarite) İlkesi ve İlkenin Türkiye Açısından Ele Alınışı. "*Çağdaş Yerel Yönetimler*" , 29-48.